

Tisdagen den 13 mars

Kl. 16.00

Tisdagen den
13 mars 1973

*Ang. reklamen för
statliga lotterier*

§ 1 Justerades protokollet för den 2 innevarande månad.

§ 2 Ang. reklamen för statliga lotterier

Herr finansministern STRÄNG erhöll ordet för att besvara herr *Romanus'* (fp) i kammararens protokoll för den 2 mars intagna fråga, nr 124, och anförde:

Herr talman! Herr Romanus har frågat mig om jag anser att statliga lotterier i sina annonser bör locka med "skattefria" pengar.

I fråga om skattepliktiga lotterier, t. ex. penninglotteriet, dras skatten på vinsterna av redan vid källan, dvs. innan vinsterna betalas ut. Jag anser inte att det ligger något fel i att de vinstbelopp som betalas ut presenteras för allmänheten som skattefria.

Herr ROMANUS (fp):

Herr talman! "Att vinna en halv miljon skattefritt, det låter som musik. Och att vinna 100 000, 50 000 eller 10 000 klingar väl också skönt." Så lockar det statliga penninglotteriet människor att satsa 100 kronor eller mer för att få en arbetsfri och skattefri inkomst.

När folkpartiet säger att det måste löna sig att arbeta, då rynkar finansministern på näsan. När vi kritiserar ett system som bara ger några tior kvar av en inkomstökning på 100 kronor, då tycker han att vi överdriver, att marginalsatserna inte är något problem. Men när statliga företag framför den skattefria inkomsten som något särskilt åtråvärt, då har han inget att invända.

Herr talman! Jag är tacksam för svaret som jag har fått av finansministern. Det är mycket belysande. Det speglar en förvånande inställning hos den som har ansvaret för landets ekonomi. Hur tror finansministern att människor, som arbetar och sliter för att få inkomsten att räcka och som märker hur svårt det är att öka den, reagerar inför den här dubbla attityden från statens sida?

Den här reklamen är ett tecken bland många på hur människor i dag uppfattar situationen på skatteområdet. När detta statliga företag skall tänka ut något som verkligen slår, ett attraktivt budskap att locka människor med, då vinkar man med "skattefria pengar". Man utgår alltså i detta statliga företag från att människor är så trötta på vårt nuvarande skattesystem, att det mest åtråvärda som finns är att slippa betala skatt på sina inkomster.

Man kunde ju annars tänka sig att staten skulle lägga sig vinn om att betona hur riktigt och hur viktigt det är att var och en betalar skatt; att det kunde vara särskilt motiverat att just den betalar skatt som fått sin inkomst på ett så lättvindigt sätt som genom en lotterivinst.

Jag vet att man betalar skatt på lotterivinster. Det är inte det som jag har tagit upp. Men att ett statligt företag försöker få människor att tro att man slipper skatt och att detta är den högsta lyckan på jorden, det är beklämmande.

Herr finansministern STRÄNG:

Herr talman! Jag är litet överraskad över det här inlägget. Herr Romanus fick för sig att han skulle moralisera gentemot finansministern för att vi över huvud taget använder oss av penninglotterier här i landet. Det var ju innebörden i vad han sade.

De här penninglotterierna är säkerligen lika gamla som herr Romanus och ännu äldre, och de har ju använts i det i och för sig respektabla syftet att skaffa pengar till statskassan, som naturligtvis använder sina pengar efter kloka beslut av denna kammare. Bl. a. använder man den här möjligheten att skaffa pengar för att bygga ut kulturverksamheten i landet.

Jag har aldrig ett ögonblick funderat över om den här annonseringen skulle ha något samband med vår skattepolitik. Vad jag däremot vet är att personer, när vi tillämpade det gamla systemet, först läste i tidningarna att de hade vunnit en respektabel summa och sedan kom fram för att hämta pengarna och blev ytterligt besvikna när man drog av skatten från den summa som de hade räknat med att få ut. Det var helt enkelt anledningen till att jag tyckte det var en ärligare annonsering gentemot allmänheten att tala om att ni får ut så och så mycket för skatten är redan avdragen. Då är det ju en form av skattefria pengar som man får ut. Det är den enkla förklaringen i detta fall, och det är inte alls så djuplodande som herr Romanus hade för sig.

Herr ROMANUS (fp):

Herr talman! Jag tror säkert att både finansministern och alla andra uppfattade att mitt anförande inte var något angrepp på penninglotteriet utan att det gällde sättet att marknadsföra penninglotteriet. Inkomsterna går förvisso i stor utsträckning till önskvärda ändamål. Men hur man kan undgå att sätta denna annonsering i samband med vårt skattesystem är för mig en gåta. Att man lockar med skattefria pengar på det mycket uppseendeväckande sätt, som jag nyss visade på bildskärmen, har naturligtvis ett samband med att man vet, att människor är negativt inställda till vårt skattesystem. Nu lockar man med att människor kan slippa undan beskattning. Det anmärkningsvärda är att inte de statliga organen, ja inte ens finansministern, tycker att det i stället är angeläget att betona för människor att de skall betala skatt på sin inkomst, och att det är motiverat att göra det även på en lotterivinst.

Det förvånar mig att finansministern inte har någon känsla för att människor som inte vinner på lotterier, som helt enkelt inte har råd att köpa lotter för 100 kronor, utan som arbetar med ekonomiska problem av en helt annan storleksordning än den halva miljon kronor som det här talas om, kan uppfatta det som litet märkligt, att inte finansministern ställer sig på deras sida.

När det talas om att det skall löna sig att öka sin inkomst genom

arbete är finansministern skäligen ointresserad, men när det däremot gäller att man skall kunna vinna en halv miljon på ett sätt som uppfattas som skattefritt, tycker han att det är helt i sin ordning. Finansministern borde inte vara så oförstående inför denna reaktion som han är.

Nr 41

Tisdagen den
13 mars 1973

*Ang. reklamen för
statliga lotterier*

Herr finansministern STRÄNG:

Herr talman! Jag tycker att herr Romanus krånglar till det för sig på ett alldeles orimligt sätt. Alla är vi väl medvetna om att folk inte tycker om att betala skatt men att det är nödvändigt att de gör det, om vi över huvud taget skall kunna styra vårt land som kammaren anser att det skall styras. Jag lägger mig inte i reklam- och försäljningsformerna för de olika lotterierna – det må gälla penninglotteriet eller det speciellt kulturbetonade lotteri där en lottsedel kostar 100 kronor. Visst kan det vara synd om folk som satsar 100 kronor och sedan inte vinner, men människan är ju sådan till sin natur att hon frivilligt satsar dessa 100 kronor för en chans, som någon enstaka gång kan resultera i vinst men som i allmänhet inte gör det. Hoppet är ju det sista en människa ger upp, och man fortsätter följaktligen att köpa lotterna i förhoppningen att det skall ge ett resultat. Detta har ingenting med skattepolitiken att göra – det är helt andra värderingar som är drivkraften till att människorna inhandlar lotter.

Herr ROMANUS (fp):

Herr talman! Nu säger herr finansministern att han inte lägger sig i dessa annonser, men i det svar jag har fått på min fråga säger herr Sträng att han anser att det är helt i sin ordning att man annonserar på detta sätt. Det är det som jag har angripit. Vi får väl hålla oss till det svar finansministern givit på min fråga.

Vidare tycker finansministern synd om de människor som satsar 100 kronor och inte får någon vinst i lotteriet. Jag måste säga att jag inte delar denna inställning. Var och en borde veta att man kan förlora när man satsar pengar i ett lotteri. De som jag tycker synd om i detta sammanhang, och som säkerligen inte är förtjusta över finansministerns svar, är de som inte har råd att satsa 100-tals kronor på lotterier, utan som genom en vanlig arbetsinsats försöker öka sin inkomst. De får minsann betala skatt. De tänker att de måste betala skatt på sin inkomstökning, så att de kanske bara får ett par tiotusent av en intjänad 100-lapp, medan de som vinner på lotteri skall få göra det skattefritt.

Så uppfattar man den reklam som detta statliga organ bedriver. Det duger inte att säga att de här sakerna inte har med varandra att göra, ty för vanliga människor är inte staten en massa olika av varandra helt oberoende delar, som handlar var och en för sig. När industriministern har sagt att den statliga företagsamheten skall vara ett föredöme, så tror människorna att regeringen också tar ansvar för den statliga företagsamheten.

Herr finansministern STRÄNG:

Herr talman! Det är naturligtvis ingen motsättning mot vad jag i övrigt har hävdat när jag säger att jag inte lägger mig i formerna för hur

*Om bättre överens-
stämmelse mellan
skatteinbetalnings-
terminerna och tid-
punkterna för folk-
pensionsutbetalning*

Penninglotteriet säljer sina lotter. I det här speciella fallet har jag sagt att jag inte anser det vara något fel i annonsen. Där sägs att vinsten är skattefri, och faktum är ju att vinnaren får lyfta den beskrivna vinsten utan att det därifrån räknas av någon skatt, ty den är redan avklarad. Jag har tidigare talat om motivet för omläggningen till en sådan ordning.

Sedan tror jag nog att jag är vänligast mot herr Romanus, om jag inte utvecklar hans senaste inlägg ytterligare. Jag hade en känsla av att det skulle kunna leda till en debatt om vad som helst – marginalsatser, näringspolitik, industridepartementets angelägenheter eller något annat. Och det var väl ändå inte avsikten med frågan?

Herr ROMANUS (fp):

Herr talman! Jag tror att människor i allmänhet uppfattar väldigt klart att regeringen har uttalat att den statliga företagsamheten skall vara något slags föredöme här i samhället. Då får regeringen också ta ansvar för vad de statliga företagen har för sig och inte säga: Det där lägger jag mig inte i.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 3 Om bättre överensstämmelse mellan skatteinbetalningsterminerna och tidpunkterna för folkpensionsutbetalning

Herr finansministern STRÄNG erhöll ordet för att besvara herr Börjessons i Falköping (c) i kammarens protokoll för den 8 mars intagna fråga, nr 132, och anförde:

Herr talman! Herr Börjesson i Falköping har frågat mig om jag vill medverka till en bättre tidsmässig överensstämmelse mellan skatteinbetalningsterminerna och folkpensionsutbetalningarna.

Frågan torde närmast avse möjligheten för folkpensionärer med preliminär B-skatt att betala skatten samma dag som pensionen lyfts, dvs. vanligen den 15 i stället för under uppbördstermin, som normalt infaller under tiden den 6–13 i udda månader.

Riksdagen har senast förra året ställt sig avvisande till en sådan senareläggning av skattebetalningarna. En tidigare utbetalning av folkpensionerna är inte tekniskt möjlig. Jag kan således inte medverka till sådana ändringar som åsyftas i frågan.

Herr BÖRJESSON i Falköping (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret på min enkla fråga. Vid de kontakter som jag har haft med folkpensionärer har önskemål framkommit om en bättre tidsmässig överensstämmelse mellan skatteinbetalningsterminerna och folkpensionsutbetalningarna. Skatteinbetalningarna skall ju ske senast den 13 varannan månad, med undantaget att om den 13 är en söndag så blir sista inbetalningsdagen den 14. Pensionen får lyftas tidigast den 15 i utsändningsmånaden. Är den 15 en söndag eller helgdag eller lördag, får pensionen lyftas tidigast närmast föregående dag som ej är lördag.

Tyvärr är det en stor olägenhet för de pensionärer som inbetalar skatt att det inte är en bättre samordning mellan folkpensionsutbetalningen och skatteinbetalningen. Pensionärerna får i många fall svårighet att betala sin skatt inom föreskriven tid. Många pensionärer förvarar pengar i sina lägenheter under flera veckor för att använda till skatteinbetalningen. Genom att de har pengarna hemma utan att dessa ligger i skyddat förvar riskerar de att bli bestulna.

Skulle man inte kunna tänka sig, herr finansminister, att skattskyldiga pensionärer kunde få ut särskilt markerade debetsedlar, innebärande att den skattskyldige fick utsträckt tid för inbetalning av sin skatt, t. ex. till den 20 i stället för som nu den 13 i månaden? Jag är medveten om att riksdagen har ställt sig avvisande till en sådan senareläggning, men i datateknikens tidevarv borde det vara möjligt att införa en sådan ordning. Jag är övertygad om, herr finansminister, att många folkpensionärer skulle hälsa med allra största tillfredsställelse om de kunde få en senareläggning av sina skatteinbetalningar.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 4 Om åtgärder mot byggarbetslösheten i Umeåområdet

Herr inrikesministern HOLMQVIST erhöll ordet för att besvara herr Nygrens (s) i kammarens protokoll för den 20 februari intagna fråga, nr 102, och anförde:

Herr talman! Herr Nygren har frågat om regeringen överväger några ytterligare åtgärder för att avhjälpa den mycket stora byggarbetslösheten i Umeåområdet.

Utvecklingen inom byggnadssektorn i Umeåområdet liksom på många andra håll kännetecknades under större delen av 1960-talet av kraftig expansion, vilket bl. a. förde med sig en betydande tillströmning av arbetskraft till byggnadsarbetarkåren. När byggandets omfattning nu minskar blir sysselsättningsproblemen särskilt framträdande. Jag är medveten om Umeåområdets problem härvidlag.

De arbetsmarknadspolitiska åtgärderna mot byggarbetslösheten har stor omfattning i Umeåområdet och i hela Västerbottens län. Utlokaliseringen av statlig verksamhet torde på litet längre sikt även innebära ökad byggsysselsättning. Vissa andra större byggnadsprojekt planeras också komma i gång i länet.

Regeringen har vidtagit särskilda åtgärder för att minska de negativa verkningarna för den enskilde av ett minskat byggande. Ytterligare åtgärder bl. a. enligt byggarbetsgruppens förslag kommer att aktualiseras inom kort. Dessa åtgärder bör gynnsamt påverka sysselsättningen även inom Umeåområdet.

Herr NYGREN (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret. Låt mig bara helt kort få beskriva byggarbetarnas sysselsättningssituation i Umeåområdet för närvarande.

Tisdagen den
13 mars 1973

*Om åtgärder mot
byggarbetslösheten
i Umeåområdet*

För en vecka sedan hade avdelning 37 av Byggnads 696 arbetslösa medlemmar. Det var en ökning med 50 jämfört med en räkning en vecka tidigare. Därmed var drygt var fjärde -- eller 26,8 procent -- av avdelningens yrkesverksamma medlemmar utan arbete. Detta kan jämföras med var tionde i Byggnadsarbetareförbundet som helhet. Om ingenting nu oförutsett kan göras räknar man med att om någon månad var tredje byggarbete i Umeåområdet skall vara arbetslös. Mellan 30 och 35 kommer att utförsäkras under mars och april månader. Utförsäkringen kommer att fortsätta under hela våren. Varsel om friställningar den närmaste tiden har utfärdats för ytterligare 80 man.

På ett år har byggarbetslösheten i Umeåområdet mer än fördubblats. Detta har sin orsak i dels den stagnation som kommit att vidlåda universitetet, dels den kraftiga nedskärningen av bostadsbyggandet -- det senare till stor del en följd av det förra.

Vad som är aktuellt och som skulle lindra situationen vore om regeringen kunde gå in och ge klartecken för det planerade lärarhögskolebygget i Umeå och forcera färdigställandet av lokalerna för skogshögskolan, som inom kort skall flytta till Umeå. Ett förslag om SCA:s planerade kraftlinerbruk i Obbola, ett par mil utanför Umeå, lär i dagarna komma till regeringen för behandling. Jag hoppas att prövningen kan göras med stor skyndsamhet. Det är ett projekt som beräknas ge 500 jobb under uppbyggnadstiden. Likaså har frågan om en flyttning av Bredskärs lotsplats aktualiserats som ett tänkbart projekt.

Byggnadsarbetarna i Umeåområdet är medvetna om att yrkeskåren på sikt måste bantas ned kraftigt. De är också beredda att ta annat jobb, men i dag finns varken industrijobb eller ytterligare beredskapsarbeten att få. Stor oro råder också för pågående beredskapsarbeten i avveckling. Jag vill passa på tillfället att fråga inrikesministern om regeringen räknar med att förlänga stoppdatum för årets beredskapsarbeten till någon tid efter den 1 juni.

Herr inrikesministern HOLMQVIST:

Herr talman! För någon månad sedan hade vi kontakter med arbetsmarknadsstyrelsen när det gällde beredskapsarbetena, och vi har signalerat ökade anslag på tilläggsstat för att möjliggöra en förlängning av vissa beredskapsarbeten. Jag kan naturligtvis inte på detta stadium uttala mig om huruvida just de beredskapsarbeten som herr Nygren tänker på kan komma i fråga, men jag förutsätter att de ökade anslag som arbetsmarknadsstyrelsen får för att kunna undvika att alltför hastigt dra ned beredskapsarbetena skall utnyttjas på de platser där sådana arbeten bäst behövs.

Herr NYGREN (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka för det tillägget till svaret; jag tror att det kommer att stärka hoppet om att den akuta situationen skall kunna klaras.

I inrikesministerns svar redovisas en del planer på byggnadsprojekt i Umeåområdet. Landsorganisationens andre ordförande studerade en dag för ett par veckor sedan arbetslöshetsproblematiken bland byggarbetarna

i Umeåområdet. Efter det besöket väjdade han i en tidningsintervju till regeringen om att den skulle påskynda byggnationerna för de statliga utlokaliseringarna. Jag skulle tro att bakom uppgifterna i statsrådets svar ligger förhoppningar om att så skall kunna ske. Även jag hoppas att de planerna skall kunna förverkligas.

Överläggningen var härmed slutad.

Nr 41

Tisdagen den
13 mars 1973

*Ang. statligt stöd
till nyetablering in-
om skidindustrin*

§ 5 Ang. statligt stöd till nyetablering inom skidindustrin

Herr inrikesministern HOLMQVIST erhöll ordet för att besvara herr *Anderssons* i Örebro (fp) i kammarens protokoll för den 1 mars intagna fråga, nr 118, och anförde:

Herr talman! Herr Andersson i Örebro har frågat mig om jag anser att det trots överkapacitet inom skidindustrin är motiverat att statligt stöd ges till nyetablering inom denna bransch.

Vid bedömningen av den svenska skidproduktionens omfattning får man ta hänsyn till inte bara den inhemska efterfrågan på skidor utan också till möjligheterna av ökad export. Exportförutsättningarna har nyligen berörts här i riksdagen i ett svar som industriministern lämnade den 25 januari i år på en fråga av fru Jonäng. På grundval av tillgänglig information om branschen bedömer jag liksom industriministern utsikterna för den svenska skidindustrin som förhållandevis goda. Prövningen av ansökningar om lokaliseringstöd får ske mot denna bakgrund.

Herr ANDERSSON i Örebro (fp):

Herr talman! Att det råder betydande svårigheter för den redan etablerade skidindustrin i Sverige att finna avsättning för sina produkter är väl rätt klart. Enligt träindustrins branschorganisation finns det en outnyttjad överkapacitet inom skidtillverkningen. Vad man är rädd för är att nyetablering inom branschen skall medverka till att de redan befintliga skidfabrikerna får svårt att sysselsätta sin personal och tvingas göra friställningar.

År 1971 behandlades i näringsutskottet och i kammaren ett ärende som gällde SVETAB:s etablering i Boden. Utskottet framförde betänkligheter i fråga om en sådan företagsetablering, eftersom det inom stödområdet fanns skidfabriker som hade svårt att upprätthålla full sysselsättning. Utskottet ansåg då att det redan i befintliga företag inom stödområdet fanns sådan outnyttjad kapacitet att förutsättningar förelåg för motsvarande produktion med förhållandevis ringa investeringar. Utskottet hade i det sammanhanget kontakt med branschen och med kommunerna, och det visade sig att man både i Edsbyn och i Hudiksvall var orolig för en nyetablering.

Av statsrådets svar framgår att den tillgängliga informationen tydligen visar att läget har förändrats. Man har fått klart för sig – jag vet inte om det är genom någon marknadsundersökning – att det finns större möjligheter för ökad export. Enligt upplysningar som jag har fått har det inte gjorts någon marknadsundersökning – jag vet inte om jag är

Tisdagen den
13 mars 1973

*Ang. statligt stöd
till nyetablering in-
om skidindustrin*

felinformerad i det avseendet. Trots allt är det så, att har man inte marknad för en produkt har man inte heller anledning att satsa på en ökad produktionskapacitet.

Vi kan vara överens om att man skall skapa sysselsättning för människor på olika sätt, men det kan starkt ifrågasättas – om det nu är problem inom den här branschen – att man skall satsa statliga pengar på att skapa sysselsättning inom ett område, när det kan medverka till svårigheter att upprätthålla full sysselsättning inom andra områden och i stödområdet, där det finns moderna fabriker som har svårt att sysselsätta den redan anställda personalen.

Detta är självfallet en avvägningsfråga, men jag har inte blivit övertygad av svaret, för det har inte företetts någon form av marknadsundersökning om huruvida man har möjligheter till en ökad export. Det vore rätt intressant om statsrådet kunde ge mig det beskedet att man gjort en marknadsundersökning i Canada och Amerika, som den här företagaren talar om.

Herr inrikesministern HOLMQVIST:

Herr talman! Om herr Andersson i Örebro hade haft tillfälle att lyssna på det meningsutbyte som förekom mellan fru Jonäng och industriministern, hade kanske frågan varit överflödig. Att en branschorganisation eller kanske i synnerhet ett enskilt företag känner sig bli utsatt för konkurrens genom att en ny industri kommer till är inte så ovanligt. Vi möter ofta påpekandet: "Vi har kapacitet så att vi skulle kunna bygga ut."

Om en duktig företagare, som framför allt har visat sig ha förmågan att sälja sina produkter ute i världen, kommer och säger att han har möjligheter att sälja den här produkten, då skall man sannerligen vara ytterst återhållsam och försiktig om man avvisar det tillfället att få ett företag som dock ger ett betydande sysselsättnings tillskott i en landsända där vi väl behöver arbeten.

Jag skall inte gå in på frågan vidare. Men om herr Andersson hade sett på statistiken när det gäller försäljning av skidor, skulle han ha märkt att vi har haft en väldigt gynnsam utveckling här i Sverige. År 1969 exporterade vi 56 ton skidor, men 1972 var vi uppe i en export på 277 ton.

Om jag sedan lägger till att våra nordiska grannländer exporterar mera än vi gör och att vi i verkligheten har en marknad på det här området, där naturligtvis inte bara de nordiska länderna uppträder som säljare, vågar jag säga att jag inte ser projektet som förenat med så stora risker att man skall avstå från att ge tillstånd till etablering av en fabrik. Det förhållandet att någon protesterar mycket högljutt får inte göra att vi avstår från att ge stöd åt en företagare, som har dokumenterat sin förmåga att sälja sina produkter. Vi har verkligen inte anledning att avvisa honom därför att andra kanske inte har lyckats så bra i sina försäljningsansträngningar.

Herr ANDERSSON i Örebro (fp):

Herr talman! Det är väl riktigt som statsrådet säger att man inte skall avvisa en företagare som är duktig. Att man kan räkna med att få kritik från annat håll är jag också fullt på det klara med när det gäller sådana

här lokaliseringsfrågor. Men trots allt har det uttryckts oro inte bara från företagare utan även från de anställda inom facket och från de kommuner som har redan befintliga skidfabriker.

Det är självklart att man genom en ökad marknadsföring borde få en ökad avsättning, men en försäljningsdrive har väl i regel föregåtts av en marknadsundersökning. Såvitt jag vet har inte så skett i detta fall. Jag är fortfarande inte övertygad om att företaget kommer att ha en så stor framgång, även om det är en duktig företagare, något som jag inte vill ifrågasätta.

Men den oro som man har hyst på de olika orter som har skidfabriker är såvitt jag kan förstå berättigad. Samma företagare som nu får statligt stöd fick avslag 1970; sedan kom han igen i samband med etableringen av SVETAB. Vid de tillfällena blev det avslag men nu har det tydligen lyckats. Fortfarande är jag, som sagt, inte övertygad om att marknaden är så gynnsam som här görs gällande.

Herr inrikesministern HOLMQVIST:

Herr talman! Vi kan naturligtvis inte gå och fråga varje riksdagsledamot om han är övertygad om att ett projekt kan realiseras.

Jag kan fortsätta att ge siffror, om herr Andersson behöver dem. Vi har en export till Nordamerika av skidor. Den uppgick till 3,5 miljoner kronor under 1972. Norge kunde till Amerika sälja skidor för 18,3 miljoner kronor. Från 1969 fram till 1972 har Finland varje år exporterat dubbelt så mycket skidor som Sverige kunnat exportera.

Vad är det som motsäger, herr Andersson, att vi skulle ha möjlighet att hävda oss på världsmarknaden? Jag tror inte att våra produkter är sämre. När det gäller en företagare som har dokumenterat sitt intresse att ute i världen sälja de produkter han redan har, finns det verkligen anledning att ta fasta på möjligheten att etablera en industri. Jag är ledsen om inte herr Andersson, trots de exempel jag har gett, kan stilla sin oro på den här punkten.

Herr ANDERSSON i Örebro (fp):

Herr talman! Vid utskottsbehandlingen av frågan om etablering av skidfabrik hade utskottsledamöterna också självklart tillgång till dessa sifferuppgifter, med undantag för 1972 års exportsiffror.

AMS har, som redan nämnts, tidigare inte varit pigg på detta projekt, men nu är man det trots den överkapacitet som finns. Jag frågar mig om de befintliga företagen är så dåliga exportörer. De borde rimligtvis genom den nya satsningen på exportrådet ha samma möjligheter att gå ut med en marknadsföring.

Överläggningen var härmed slutad.

Nr 41

Tisdagen den
13 mars 1973

*Ang. statligt stöd
till nyetablering in-
om skidindustrin*

§ 6 Ang. behandlingen av ärenden rörande utlännningar som vistas i Sverige

Herr inrikesministern HOLMQVIST erhöll ordet för att besvara herr Svenssons i Malmö (vpk) i kammararens protokoll för den 1 mars intagna fråga. nr 120, och anförde:

Herr talman! Herr Svensson i Malmö har frågat mig om enligt min mening några slutsatser bör dras av att falska eller fabricerade anklagelser och domar i hemlandet kan läggas till grund för negativ behandling av ärenden rörande utlännningar som kommit in i Sverige.

Prövning av fråga om tillstånd för utlännning att komma till Sverige och att bosätta sig här sker i första hand från sådana allmänna synpunkter som rådande arbetsmarknads-, försörjnings- och bostadsförhållanden. Endast i vissa fall, framför allt när utlännningen påstår sig vara politisk flykting, blir det aktuellt att närmare bedöma utlännningens förhållanden i hemlandet före ankomsten hit. Härvid beaktas samtliga omständigheter som sökanden åberopar eller som kommer fram vid utredningar eller på annat sätt tillförs ärendet. Framgår det vid bedömning av utredningsmaterialet att någon eller några uppgifter är felaktiga, skall dessa självfallet inte påverka ärendets avgörande.

Herr SVENSSON i Malmö (vpk):

Herr talman! Jag får tacka för det kanske en aning undvikande svaret.

I upprepade fall har personer hemmahörande i Förenta staterna av svenska myndigheter vägrats stanna i Sverige. Bland grunderna för sådana beslut har anförts att vederbörande varit dömd av domstol i hemlandet. Man har vägrat godta uppgift att vederbörande riskerar politisk förföljelse.

Rättsskandalerna har de senaste åren duggat mycket tätt i Förenta staterna. Polis har iscensatt väpnade överfall på radikala afroamerikanska organisationer. Groteska anklagelser rörande långsökta, påstådda brott har framförts, t. ex. av typen "stämpling till uppvigling" eller "uppvigling till brottslig anarki". Personer har anklagats för dåd som begåtts med vapen, som de en gång haft i sin ägo men sedan länge inte haft beröring med. Ett nu aktuellt fall har dömts på vittnesmål som uteslutande härrör från två köpta polispiöner. Den amerikanska polisens metod att använda yrkesmässiga provokatörer som skickas in speciellt i afroamerikanska organisationer är ökad. I samma fall har dom fällts över en afroamerikan av en uteslutande av vita bestående jury. Fabricerade anklagelser, provokatörsvittnesmål, korruption och politiskt styrda domar är vanliga. I ett tidigare aktuellt fall avgjordes ett mål på uttryckliga hänsynstagan den till det klart politiska motivet att från amerikanska regeringens sida gå Nationalistkinas intressen till mötes. Denna dom spelade en avgörande roll för utvisningen av den dömda från Sverige. Nyligen har utlänningsnämnden fattat ett förpassningsbeslut rörande en person som klart och uppenbart visats vara dömd på förhärda polispiöners och provokatörers vittnesmål. Ingen av de nu nämnda personerna har av svenska myndigheter godtagits som politiskt förföljd.

Jag frågar: Varför godtar man dessa skandalösa rättegångar och domar

som belastande för offren? Varför använder man dem bland skälen att avvisa förföljda människor från Sverige? Varför vägrar man att se den uppenbara sanningen, att amerikanska myndigheter inför den alltmer akuta samhällskonflikten på det sociala och rasmässiga området systematiskt begår grova övergrepp och förföljelser mot politiskt aktiva oppositionella, särskilt då afroamerikaner?

Nr 41

Tisdagen den
13 mars 1973

*Ang. behandlingen
av ärenden rörande
utlännningar som
vistas i Sverige*

Herr inrikesministern HOLMQVIST:

Herr talman! Jag tycker att herr Svensson i Malmö drar en felaktig slutsats, därför att även om det i en personakt eller i det material som man i övrigt har att bedöma kan finnas vissa uppgifter, så betyder det självfallet inte att man tar speciell hänsyn till dem. Herr Svensson går således litet för långt i sin argumentering.

Jag har inte möjligheter att gå in på en diskussion i ett enskilt ärende, särskilt som detta såvitt jag förstår är föremål för behandling i det verk som har att handlägga frågan.

Herr SVENSSON i Malmö (vpk):

Herr talman! Nu försöker väl inrikesministern komma ifrån det hela litet enkelt. Det förhåll sig faktiskt så, att i ett av de av mig refererade fallen anfördes just domen som ett av de uttryckliga skälen till avvísningsbeslutet i ett offentligt uttalande av statsministern.

Låt mig sedan ta ett par andra exempel.

Det finns två aktuella fall, båda i Gävle. Det ena fallet gäller – jag säger detta särskilt som inrikesministern här nämnt att bostads- och yrkesförhållanden spelar en roll vid avgörandet av sådana här ärenden – en spansk medborgare som är utlärare bilmekaniker och har arbete här i Sverige. Det andra fallet gäller en polsk medborgare som inte har arbete. Den polske medborgaren lär skola få stanna, medan däremot den spanske medborgaren, trots den gynnsamma sociala prognos som föreligger i hans fall, inte får stanna.

Varför är det så enkelt för varje avhoppad sångare eller artist eller ishockeyspelare från en viss grupp av länder att få blotta sitt avhopp betraktat som ett bevis på politiskt flyktingskap, medan bevisligen politiskt förföljda människor från Förenta staterna har så ytterligt svårt att kunna göra sin asylrätt gällande här i Sverige? Det är ju en skillnad i praxis som inte undgår någon människa som har studerat ett visst antal statistiskt redovisade fall av den här typen.

Herr inrikesministern HOLMQVIST:

Herr talman! Herr Svensson i Malmö är tydligen inte riktigt underrättad, för det förhåller sig inte så som han gör gällande, att man utan vidare låter en person som kommer från låt mig säga en öststat stanna här i landet. Men jag tror inte att det finns anledning och möjligheter att inom en enkel frågas ram gå in på de problem som herr Svensson tar upp. Hela asylbegreppet och bedömningarna här har ju varit föremål för en utredning, och vi får anledning att återkomma till det längre fram.

Tisdagen den
13 mars 1973

Ang. anbudsgivningen vid AMS:s industriella beredskapsarbetsplatser

Herr SVENSSON i Malmö (vpk):

Herr talman! Ja, vi får säkerligen anledning att återkomma till den här saken, eventuellt inom ramen för en interpellation.

Men låt mig bara ställa en sista fråga: Kan inrikesministern ge mig ett enda exempel på att en person, som har kommit från Förenta staterna och sagt sig där vara politiskt förföljd eller yttrat rädsla för politisk förföljelse, verkligen har fått politisk asyl i Sverige?

Överläggningen var härmed slutad.

§ 7 Ang. anbudsgivningen vid AMS:s industriella beredskapsarbetsplatser

Herr inrikesministern HOLMQVIST erhöll ordet för att besvara herr *Hovhammars* (m) i kammarens protokoll för den 1 mars intagna fråga, nr 121, och anförde:

Herr talman! Herr Hovhammar har frågat mig om jag avser att vidta åtgärder mot AMS:s industriella beredskapsarbetsplatser som i sin ofta alltför låga anbudsgivning tenderar att konkurrera ut enskild företagsamhet.

Låt mig först erinra om att syftet med de industriella beredskapsarbetena är att ge meningsfull sysselsättning åt sådan arbetskraft som av olika skäl inte kan beredas anställning på den reguljära arbetsmarknaden. Förutsättningarna för att samhället skall kunna lösa individuella sysselsättningsproblem på detta sätt är att de produkter som framställs kan finna avsättning. En grundläggande princip är härvid att marknadsföringen skall ske på samma villkor som gäller för företag på den öppna arbetsmarknaden. I egenskap av tillsynsmyndighet har arbetsmarknadsstyrelsen föreskrivit att man vid industriella beredskapsarbeten — liksom i skyddade verkstäder — skall kalkylera och prissätta sina produkter efter den öppna marknadens betingelser. Syftet med frågan synes härigenom vara tillgodosett.

Herr HOVHAMMAR (m):

Herr talman! Jag ber först att få tacka statsrådet för svaret på den fråga jag ställt.

Anledningen till att jag tagit upp detta ärende är att antalet industriella beredskapsarbetsplatser i AMS:s regi förra året ökade med 25 procent eller från 43 till 57. Enligt uppgifter från AMS den 15 januari i år sysselsatte man vid de arbetsplatserna inte mindre än 1 756 personer. Dessa verkstäder är spridda över hela landet och tillverkar typiska småföretagarprodukter, t. ex. vissa typer av möbler, konfektion, plåt- och träskåp, jalousidörrar och mycket annat.

Några företag är större och har upp till 130 anställda. I Mölndal monteras exempelvis bildelar av 50 personer, i Kramfors ägnar sig 80 personer åt bl. a. plåtarbeten, och i Norrköping är 130 personer sysselsatta med produktion av gasolpannor samt plåt- och stålarbeten. Eftersom prissättningen vid anbudsgivningen är teoretisk och verk-

städerna inte har krav på lönsamhet konkurrerar de ut åtskilliga småföretag, så att dessa förlorar arbeten. Därmed utgör de ett direkt hot mot vissa delar av den enskilda företagsamheten. Jag skall här ta ett par exempel.

Ett konfektionsbolag i Västergötland med 22 anställda gav under hösten 1942 på begäran av ett företag med namnet Martinette ett sömnadserbjudande i vilket man erbjöd sig att sy byxor för 12:50 kronor per plagg. En AMS-verkstad i samma stad tog arbetet för 8:75 kronor. Det privata företaget har en arbetskostnad som ligger vid 6:25 kronor per plagg, och täckningen av alla andra kostnader uppgår likaså till 6:25 kronor, vilket alltså tillsammans blir 12:50 kronor. Mot detta skall man då ställa åtagandet från AMS-verkstaden på 8:75 kronor.

I Vansbro ligger ett annat företag, som bl. a. tillverkar trähyllor. Uppköparen i Stockholm vänder sig numera till två AMS-verkstäder, i Älvdalen och i Venjan, vilkas priser är mer attraktiva. Vansbroföretaget har likaså levererat hyllor till KF, men även där har man kommit i ett bekymmersamt läge eftersom ett annat företag, denna gång i Norrköping, har åtagit sig tillverkning för ett pris som ligger långt under Norrlandsföretagets självkostnadspris.

Det är mot denna bakgrund som jag har väldigt svårt att förstå statsrådets svar, när han säger: "En grundläggande princip är härvid att marknadsföringen skall ske på samma villkor som gäller företag på den öppna arbetsmarknaden. De få exempel som jag här givit pekar ju i en helt annan riktning. Jag skulle vara intresserad av att höra hur statsrådet ser på här angivna praktiska exempel, som i alla fall är de viktigaste.

Herr inrikesministern HOLMQVIST:

Herr talman! Man kan alldeles säkert plocka fram enstaka exempel, som ger intryck av att det föreligger en sådan situation som herr Hovhammar talar om, men jag vill försäkra att det inte förhåller sig så i verkligheten. Inom arbetsmarknadsstyrelsen har man gjort en undersökning — jag skall dock erkänna att den är begränsad till metallsektorn — som gäller förhållandena under 1972. Den undersökningen visar att man i industrisektionen i AMS då fick 16 procent av de ingivna offerterna antagna. Övriga 84 procent gick alltså till andra företag, som tydligen hade offererat sina produkter billigare än vad som var möjligt för AMS att göra. Detta visar att det inte är på det sättet som herr Hovhammar säger. I vissa lägen kan en industri lämna en mycket låg offert, därför att man har intresse av att uppehålla syselsättningen under en viss period. Därför fungerar inte konkurrensen i vårt samhälle på det sättet att man alltid kan räkna med att de som lämnar anbud har likvärdiga kostnader. De olika företagens förutsättningar, situation och bedömning är så olika. Det finns ingenting som säger att det förhåller sig så som herr Hovhammar säger.

Däremot vågar jag påstå att när det gäller att sysselsätta de handikappade och dem som i övrigt är utslagna, så förekommer ingen konkurrens — det får samhället lov att svara för. Därför tycker jag inte, herr Hovhammar, att man skall vara så snar att gå ut, om man finner enstaka exempel på att ett anbud från en skyddad verkstad eller från ett

Nr 41

Tisdagen den
13 mars 1973

*Ang. anbudsgiv-
ningen vid AMS:s
industriella bered-
skapsarbetsplatser*

Tisdagen den
13 mars 1973

*Ang. anbudsgiv-
ningen vid AMS:s
industriella bered-
skapsarbetsplatser*

industriellt beredskapsarbete är lägre än ett privat företags. Mot bakgrund av de siffror jag här har redovisat och de allmänna anvisningar som ligger till grund för verksamheten tror jag inte att herr Hovhammar behöver hysa så stora farhågor för att denna verksamhet kommer att rubba förutsättningarna för det svenska näringslivet i övrigt.

Herr HOVHAMMAR (m):

Herr talman! Jag anförde bara några exempel; jag skulle kunna rada upp åtskilliga fler. Vi har fått rapporter från många småföretagare runt om i landet som har just dessa problem. Man kan inte säga att det bara är några enstaka fall. Tyvärr är det inte på det sättet.

Det är väl också så att en AMS-verkstad många gånger tar ett jobb till varje pris, om jag så får säga, därför att den är beroende av att ha sina anställda sysselsatta. Så kan också ske i ett enskilt företag, men där måste man också anlägga ekonomiska och marknadsmässiga synpunkter. Inom många olika branscher blir det därför många gånger så att en verkstad med denna uppläggning tar arbeten till betydligt lägre priser, till priser som understiger vad kostnaderna bör vara, vilket jag också har visat.

I slutet av svaret sade statsrådet att de industriella beredskapsarbetena liksom de skyddade verkstäderna skall kalkylera och prissätta sina produkter efter den öppna marknadens betingelser. Kunde vi få en sådan försäkran generellt, så skulle det vara tillfredsställande — men jag tror knappast att herr Holmqvist kan ge ett sådant besked. Då skulle jag kunna säga till dessa småföretagare att statsrådet nu här i riksdagen lovat att prissättningen på produkterna från AMS-verkstäderna skall ske efter den öppna marknadens betingelser. Kan jag få ett sådant svar är jag naturligtvis mycket tacksam och nöjd.

Herr inrikesministern HOLMQVIST:

Av mitt svar framgår vilka principer som gäller för närvarande, och någon ändring på den punkten är inte ifrågasatt. Man skall alltså eftersträva en prissättning som är realistisk och som står i överensstämmelse med sunda grunder. Men det är inte så att det finns några absoluta grunder för hur en offert skall lämnas i varje särskilt fall. Jag kan också erkänna att denna fråga är föremål för uppmärksamhet, inte bara från enskilda företag; det är ju en rätt stor sektor det rör sig om av skyddad verksamhet. AMS, Landstingsförbundet, kriminalvårdsstyrelsen och socialstyrelsen undersöker för närvarande möjligheterna att anta ett för alla samhällsverkstäder gemensamt kalkylsystem, som då i huvudsak skulle baseras på Mekanförbundets anvisningar. Det sker alltså en fortsatt strävan för att få ett så gott underlag som möjligt. Men herr Hovhammar överdriver om han menar att det finns några exakta normer att gå efter när det gäller principerna för prissättning. Det är nämligen så mycket som spelar in i det enskilda fallet.

Herr HOVHAMMAR (m):

Herr talman! Det sistnämnda är riktigt. Jag har själv som fabrikant erfarenhet av hur det kan variera i många olika fall, men enbart det förhållandet att AMS och andra myndigheter nu har för avsikt att göra

upp ett gemensamt kalkylsystem vittnar såvitt jag kan förstå om att det har brustit på en hel del håll. Kunde detta gemensamma kalkylsystem komma till stånd och följas upp ordentligt, tror jag att mycket därmed skulle vara vunnet. Däri ser jag ett positivt besked i herr statsrådets svar, och det ber jag att få tacka för.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 8 Ang. tillämpningsområdet för den föreslagna lagstiftningen mot terrorister

Herr statsrådet LIDBOM erhöll ordet för att besvara fru Erikssons i Stockholm (s) i kammarens protokoll för den 7 mars intagna fråga, nr 126, och anförde:

Herr talman! Fru Eriksson i Stockholm har frågat mig om jag bestämt kan ge utfästelser om att den föreslagna lagstiftningen mot terrorister inte kommer att rikta sig mot de grekiska motstånd- och exilorganisationerna eller deras understödjare eller sympatisörer, när greker kommer hit eller vistas här i landet.

Genom propositionen 37 år 1973 har regeringen lagt fram förslag till en lag om särskilda åtgärder till förebyggande av vissa våldsdåd med internationell bakgrund. Lagen är avsedd att tillämpas uteslutande på sådana grupper och organisationer som genom sin verksamhet i det förflutna visat att de systematiskt använder våld för politiska syften även mot oskyldiga i främmande land och därför kan befaras göra det också i Sverige. Detta sägs uttryckligen i propositionen.

Det är alltså fullkomligt uteslutet att lagen, om den antas av riksdagen, skulle komma att tillämpas på sådana organisationer eller grupper som fru Eriksson i Stockholm åsyftar med sin fråga. Ingen av dem har använt eller kan väntas komma att använda våld som kampmedel i vårt land.

Fru ERIKSSON i Stockholm (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret.

Jag är själv övertygad om att det är som statsrådet säger. För oss som bor i Sverige är det självklart att telefonavlyssning som regel inte förekommer, och vi vet att sådan avlyssning bara används i mycket strängt definierade fall, där brottslighet av allvarlig art misstänks. Får vi anonyma brev med hotelser, tar vi det inte heller så allvarligt — åtminstone har jag aldrig anmält den otaliga mängd brev som jag har fått av den sorten. Och om vi går till polisen, tror vi att polisen uppträder korrekt och tar sig an frågan.

Men hur förhåller det sig med en invandrare som har rymt från sitt land, där han blivit hotad till livet, och som har kvar anhöriga där som han hyser ständig oro för? Endast den som har levat tillsammans med invandrare vet hur de reagerar. De har inte samma grundmurade förtroende för myndigheter som vi, utan de tror att telefonavlyssning redan förekommer här. Om de då får veta att telefonavlyssningen skall öka i omfattning, och öka särskilt mot invandrare, är det mycket svårt att

Nr 41

Tisdagen den
13 mars 1973

*Ang. tillämpnings-
området för den
föreslagna lagstift-
ningen mot
terrorister*

Tisdagen den
13 mars 1973

*Ang. tillämpnings-
området för den
föreslagna lagstift-
ningen mot
terrorister*

få dem att känna sig lugna. Varje knäpp i telefonen uppfattas som om de vore avlyssnade. Därtill kommer att de uppfattar sitt eget lands ambassad här i landet som en del av det svenska etablissemanget, och de menar: Är det nu så, att myndigheter i Sverige får lov att ha telefonavlyssning, är det väl en favör som även de har som företrädare ett land som har kört ut oss. Detta resonemang verkar kanske konstigt för oss, men det är faktiskt så det känns för invandrarna. Om invandrare utsätts för en hotelse – jag har varit med om detta många gånger – går de inte gärna till polisen, eftersom de inte tror att polisen kommer att ingripa. Det finns hos dem en djup misstro, som bottnar i deras tidigare erfarenheter och som är mycket svår att rå på, även när de tycker att Sverige är det bästa landet i världen.

Den föreslagna lagstiftningen lugnar naturligtvis de jugoslaver som fruktar kroater. De har sin ambassad här, de tillhör samma sida som den och fattar därför denna lagstiftning som ett stöd. Men jag kan försäkra att grekerna, som jag nu särskilt tänker på, inte känner det förtroendet för sin ambassad och för denna lagstiftning. Den försäkran som vi har fått i dag måste därför på ett alldeles speciellt sätt gå ut till invandrarna. Det räcker inte bara att avge en svensk deklaration här, utan det måste också göras stora ansträngningar för att få dem att tro på den. Vi får inte förskingra det förtroende som vi har fått från dem!

Herr statsrådet LIDBOM:

Herr talman! Jag kan hålla med fru Eriksson i Stockholm om att det är utomordentligt angeläget att få ut en vederhäftig information. Det är mycket lämpligt att begagna detta tillfälle för att på en punkt slå fast vad lagen verkligen innebär. Vi kommer att använda alla tillgängliga möjligheter att få ut informationen bland invandrarna. Invandrarverket i förening med fackföreningsrörelsen är i färd med att på ett flertal olika språk utarbeta en information, som skall, hoppas vi, nå alla invandrare. Under den tid detta lagförslag varit föremål för debatt har regeringen utnyttjat alla möjligheter att få ut en vederhäftig information.

Det är riktigt som fru Eriksson säger att det bland de grupper av utlänningar som bor och arbetar i vårt land finns en del med sådana erfarenheter hemifrån och med så liten bekantskap med vår svenska demokrati att de är mycket lätta att skrämman upp. En del av dem som ivrigast och hårdast bekämpat detta lagförslag har varit mycket litet nogräknade med sina argument och metoder och har inte heller dragit sig för att såsom en kampmetod mot detta lagförslag använda möjligheterna att skrämman upp invandrarna. Det får vi försöka komma till rätta med. Min förhoppning är att vi, när riksdagen sagt sitt och lagen är antagen, verkligen skall ha en information som når ut till alla behövande.

Fru ERIKSSON i Stockholm (s):

Herr talman! Det sista är jag tacksam för. Statsrådet sade att informationen går ut på olika språk. Använd då ett litet vardagligare språk, inte alltför juridiska och tillkrånglade vändningar utan rakt på sak, så att människorna verkligen förstår informationen.

Överläggningen var härmed slutad.

Tisdagen den
13 mars 1973

*Ang. förarbetet för
1973 års havsföre-
ningskonferens*

Herr kommunikationsministern NORLING erhöll ordet för att besvara fru Thorssons (s) den 23 januari framställa interpellation, nr 17, och anförde:

Herr talman! Fru Thorsson har frågat mig om jag kan ge några synpunkter på läget beträffande IMCO:s pågående förberedelsearbete för 1973 års havsföreningsskonferens och möjligheterna för de svenska medverkande i detta arbete liksom för den svenska delegationen till själva konferensen att medverka till att rekommendationen 86(e) av FN:s miljökonferens angående totalförbud mot avsiktliga oljeutsläpp från fartyg vid mitten av 1970-talet slår fullt igenom i den konvention som förväntas bli antagen vid havsföreningsskonferensen.

Mellanstatliga rådgivande sjöfartsorganisationen, IMCO, som är ett av FN:s fackorgan, anordnar hösten 1973 en diplomatisk konferens med syfte att utforma en internationell konvention om begränsning av förorening från fartyg.

Förberedelser för konferensen har bedrivits inom flera av IMCO:s kommittéer med underkommittén för frågor om havens förorenande som samordnande organ.

En förberedande teknisk konferens, som nyligen har avslutats, har utformat ett förslag till nya konventionsregler. Förslaget skall sändas ut till regeringarna, och det kommer tillsammans med regeringarnas kommentarer att läggas till grund för arbetet vid höstens diplomatiska konferens.

Att döma av det förberedelsearbete som hittills har redovisats av IMCO:s olika organ finns det en ambition hos de stater som deltar i arbetet att söka få till stånd effektiva regler om förbud mot utsläpp från fartyg, inte bara av olja utan även av andra giftiga eller eljest skadliga ämnen som kan leda till förorening. När det gäller oljan är målet att få till stånd ett totalförbud mot utsläpp som kan medföra skador på den marina miljön.

Inom särskilt känsliga vattenområden kan tänkas att även sådana obetydliga oljeutsläpp, som skulle vara oskadliga i annat vatten, kan medföra skada. För särskilt ömtåliga områden, t. ex. Östersjön, föreslås med hänsyn härtill bl. a. att ej ens sådant barlastvatten, som genom anordningar ombord på fartyget har renats från olja, skall få släppas ut. Avsikten är att Östersjöstaterna vid ett möte i Helsingfors i maj skall diskutera vilka ytterligare särregler som behövs för Östersjön.

De svenska insatserna vid höstens IMCO-konferens och våra möjligheter att där påverka utvecklingen får nu bedömas med utgångspunkt i de förslag som den förberedande konferensen har utarbetat. Dessa förslag kommer att bli föremål för remissbehandling innan regeringen tar ställning till en instruktion för den svenska delegationen vid konferensen.

Självfallet kommer instruktionen att återspegla de strävanden som kommer till uttryck i rekommendation nr 86(c) av FN:s miljökonferens.

Fru THORSSON (s):

Herr talman! Denna interpellation beträffande den kommande havsföreningsskonferensens ambitionsgrad i fråga om avsiktliga oljeförore-

Tisdagen den
13 mars 1973

*Ang. förarbetet för
1973 års havsföro-
reningskonferens*

ningar i haven ställdes några veckor före det just avslutade sista förberedelsemötet för konferensen. Jag var då medveten om en hotande diskrepans mellan å ena sidan vad den svenska regeringen åsyftat med sitt aktiva agerande under miljökonferensen i Stockholm förra året för totalförbud mot avsiktliga oljeutsläpp och å andra sidan vad de i förberedelsearbetet deltagande staterna föreföll att riskera slå fast i den konventionstext på området som skall föreläggas IMCO-konferensen i höst.

Om bakgrunden till oljeskyddsarbetet behöver väl i miljödebattens tidsålder inte mycket ordas. Med tanke på vad vi nu vet om den bokstavligen talat livsviktiga nödvändigheten av att skydda havens ekosystem har vi ett direkt intresse, inte bara av varje agerande över gränserna i syfte att rena och bevara innanhaven i vår egen närhet utan också av kraftfulla samfälliga åtgärder för världshaven. Många insatser på olika områden och på olika plan kommer att behövas. Men hotet från oljan är så påtagligt och uttalat, att detta föranledde en särskild, av miljökonferensen enhälligt antagen rekommendation att regeringarna skulle aktivt delta i IMCO-konferensen och där verka för att man vid mitten av 1970-talet skulle uppnå totalförbud mot avsiktliga oljeutsläpp. För sin del hade den svenska regeringen redan i maj 1971, i sin nationalrapport till miljökonferensen, yrkat på en konvention med detta innehåll.

Jag tackar kommunikationsministern för svaret på min interpellation. Det framgår av detta svar att regeringen är beredd att låta instruktionen för den svenska delegationen vid IMCO-konferensen återspegla strävandena från svensk sida att vid havskonferensen få fram en rekommendation om totalförbud mot avsiktligt oljeutsläpp vid mitten av 1970-talet, och jag tackar också för det.

Det är nämligen mitt intryck, herr talman, vid ett studium av de utkast till konventionstext som har förelegat i det förberedande arbetet, att en aktiv insats från så många delegationers sida som möjligt är nödvändig, om IMCO-konferensen skall följa upp miljökonferensens rekommendation. Den svenska regeringen har här ett betydande ansvar.

Kommunikationsministern säger i svaret att han av det hittills bedrivna förberedelsearbetet har intrycket att man syftar till att få fram effektiva regler om förbud mot utsläpp från fartyg. Det är naturligtvis en definitionsfråga vad man menar med "effektiva". Jag är, inom parentes sagt, medveten om att det konventionsutkast som har utarbetats under förberedelsearbetet syftar till att reglera utsläppen av skadliga och giftiga ämnen över huvud taget. Att jag i interpellationen begränsat mig till oljeutsläppen beror bl. a. på det speciella ansvar som vi har i detta avseende genom vårt agerande i samband med miljökonferensen.

Men, som sagt, ordet effektiv kan tolkas på olika sätt beroende på ambitionsgraden. Och om denna sätts på en nivå som innebär totalförbud – det enda försvarbara från miljösynpunkt i egentlig mening – förefaller mig de föreliggande textutkasterna i flera avseenden betänkligt långtifrån att syfta till tillräckligt effektiva regler.

De innebär beträffande avsiktliga oljeutsläpp under gång till havs ingenting längre gående än ett bekräftande av de regler som finns i 1969

års ändringar av 1954 års oljekonvention — av regeringen förelagda förra årets riksdag under uttalande av att de icke föreföll tillräckligt långtgående för våra ambitioner. Och lika betänklig, minst sagt, är den kautschuk-artade allmänna undantagsparagraf som finns i textutkastet och som kan ge åtskilliga oljetankers och oljedrivna fartyg dispens från att iakttä ena dessa bestämmelser, t. o. m. utan hörande av myndigheterna i det land dit fartyget är destinerat.

Det gläder mig mycket om, vilket verkar att framgå av interpellationssvaret, framsteg har skett vid den nyligen avslutade sista sessionen med konferensens förberedande kommitté i fråga om speciella bestämmelser för Östersjön. I det konventionsutkast som förelades detta möte fanns nämligen intagna förslag till särbestämmelser för Medelhavet — också ett mycket känsligt vattenområde — medan det uppgavs i textutkastet att bestämmelser för Östersjön skulle utarbetas senare.

Vi är alla medvetna om att kraftfulla åtgärder måste till för att rädda detta viktiga innanhav. Det är i första hand en uppgift för dess randstater, som har långvariga försyndelser att bota. Det är med tillfredsställelse jag kan notera att samarbetet mellan alla de berörda staterna nu verkar att komma i gång på allvar sedan värdefulla vetenskapliga kartläggningar av problemet har skett. Men regionala åtgärder räcker naturligtvis inte för ett hav med en myckenhet internationell trafik, som är fallet med Östersjön. Den internationella konventionstexten måste gå minst lika långt till Östersjöns skydd som till Medelhavets.

Jag har, herr talman, velat i all korthet ge några exempel på sådana svagheter och brister i det konventionsutkast som arbetats fram under förberedelsearbetet för IMCO-konferensen hösten 1973, för att belysa vikten av att medlemsstater med ett aktivt intresse av att följa upp miljökonferensens rekommendationer går in i slutstadiet i detta förberedelsearbete med en vilja att se miljökonferensens intentioner på detta område förverkligade. Jag uppskattar kommunikationsministerns avslutande ord om att så kommer att ske för den svenska regeringens vidkommande. Det är min förhoppning att remissbehandlingen och regeringens egna överväganden leder till en instruktion inför IMCO-konferensen som gör att den svenska delegationen kommer att spela en hedersam roll i kampen för ett effektivt miljöskydd för våra hotade världshav.

De direkta föreningarna från fartyg spelar visserligen endast en mindre roll i totalbilden av havsföreningarna. Dessa kommer uppskattningsvis till 90 procent från landbaserade källor, från industrier, bostäder och transportväsen. Men detta gör naturligtvis inte uppgiften att få bukt med de fartygsspridda föreningarna mindre angelägen. Tillsammans med den dumpingkonvention som antogs i London i november 1972 efter förarbete på miljökonferensen här i Stockholm innebär en effektiv konvention mot havsföreningar från fartyg ett oundgängligt första steg. Men detta kommer, tror jag, att från nu och fram till konferensen i höst kräva aktiva insatser av verkligt miljöengagerade medlemsstater. Här har Sverige enligt min mening en ställning och ett ansvar som förpliktar.

Tisdagen den
13 mars 1973

*Ang. förarbetet för
1973 års havsföro-
reningskonferens*

Herr kommunikationsministern NORLING:

Herr talman! Konventionsutkastets huvudregler är utformade i syfte att minska de sammanlagda utsläppen av olja från fartyg. Av speciellt intresse är att man tar särskild hänsyn till behovet av skydd för vissa känsliga områden, som t. ex. Östersjön. I det sammanhanget bör påpekas att en sammankomst skall äga rum under våren, där man kommer att diskutera berörda delar av konventionsutkastet för att komma fram till en samordnad syn på problemen. Från miljösynpunkt kan man naturligtvis hävda, som fru Thorsson också gjorde nyss, att konventionsutkastet inte går tillräckligt långt på vägen mot idealtillståndet. Detta skulle i så fall vara att ha en överenskommelse om allmänt totalförbud mot fartygsutsläpp eller i vart fall förbud mot att släppa ut annat än fullständigt rent vatten.

Samtidigt får man vara medveten om att de praktiska och tekniska möjligheterna att genom en sådan överenskommelse uppnå att oljeförorening av havet helt upphör tyvärr än så länge inte föreligger. Låt mig peka på några av problemen. Bl. a. skulle i alla hamnar i världen där olja lastas behövas stora mottagningsanläggningar för orent barlastvatten och vatten som blivit oljeblandat när lasttankarna görs rena. Sådana anläggningar saknas ännu i stor utsträckning, och vad skulle man göra med oljeblandningarna som lämnats i land? Att separera bort all olja från smutsigt vatten är inte tekniskt möjligt i dag, vare sig ombord på fartyg eller genom anläggning i land. Om fartygen inte får släppa ut renat vatten till havs, kan resultatet i stället bli att oljerester släpps ut i havet från de landstationer som tar emot barlastvattnet från fartygen, och då uppkommer fara för koncentrerad förorening av vattnet intill dessa landanläggningar.

Man kan inte heller bortse från att ett totalförbud mot oljeutsläpp från fartyg skulle medföra betydande kostnadsökningar för sjötransporterna och att med hänsyn härtill många länder — och då inte bara sjöfartsländer — känner tvekan inför åtgärder som skulle kunna få allvariga ekonomiska konsekvenser för deras sjöburna handel.

Vi skall vara medvetna om att vägen till förbättringar verkligen är törnbeströdd. Först gäller det att verka för ett tillräckligt långtgående konventionsförslag. Men sedan gäller det att få detta ratificerat också, innan det kommer till genomförande. Det kan nu, när vi talar om att ta ytterligare steg, vara anledning att komma ihåg att 1969 års ändringar ännu inte är slutligt godkända. För det krävs att 32 stater skall ha ratificerat ändringen. Ännu, alltså fyra år senare, har bara 15 stater ratificerat, och det är oklart när ändringarna från 1969 internationellt kan träda i kraft.

För svenskt vidkommande blir det nu närmast fråga om att studera konventionsutkastet med tillhörande utredningsmaterial, och då får vi se i vad mån förslagen tillgodoser svenska önskemål eller om vi i vissa hänseenden bör kräva längre gående uttalanden. Under alla förhållanden är det angeläget att verka för att, som jag sade i interpellationssvaret, syftet med den angivna rekommendationen från FN:s miljökonferens verksamt främjas.

Fru THORSSON (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag är helt införstådd med vad kommunikationsministern nu har sagt om den törnbeströdda vägen fram till ett totalförbud mot avsiktliga oljeutsläpp. Och även om ett sådant förbud skulle uppnås, så kommer kontroll- och beivringsproblem säkerligen att göra sig märkbara. Men syftet med min interpellation var bl. a. att påvisa hur man på regeringshåll i olika av FN:s medlemsstater agerar på ett, som jag anser, väldigt inkonsekvent sätt.

Det här är allvarliga praktiska problem, som man har brottats med i ett par årtionden i det internationella samarbetet på området. Vid miljökonferensen i Stockholm för nio månader sedan antog de där representerade regeringarna enhälligt en rekommendation som just går ut på att IMCO-konferensen skall åstadkomma ett totalförbud mot avsiktliga oljeutsläpp. Det är därför jag är bekymrad inför vad som nu synes bli ett möjligt resultat av IMCO-konferensen i höst, ett resultat som är långt ifrån det totalförbud – ens på sikt – som man avsåg att försöka uppnå genom miljökonferensens rekommendation. Det finns betydande praktiska svårigheter, men vad har man inom medlemsstaterna och de ansvariga organen över huvud taget gjort för att bemästra dessa svårigheter, samtidigt som man deltar i miljökonferensen och antar en rekommendation som syftar till totalförbud?

Någon gång måste man på allvar gripa sig an med problemen för att också i verkliga livet kunna leva upp till vad man beslutar på internationella konferenser som ansvariga representanter för FN:s medlemsstater. Det är där jag tycker att ihålligheten kommer fram i de överläggningar som har förts inför IMCO-konferensen i höst. Den allmänna och, som jag sade i mitt förra inlägg, kautschukartade undantagsbestämmelsen är väl det allvarligaste av de svaghetstecken som finns i konventionsutkastet. När nu den svenska regeringen går in i en allvarlig granskning av det tillgängliga arbetsmaterialet, så hoppas jag att detta skall föranleda aktiva kraftfulla insatser från svensk sida för att få bort denna undantagsparagraf som, såvitt jag kan bedöma, gör konventionstexten praktiskt taget värdelös. Med tanke på den långa tid som i allmänhet krävs för att över huvud taget få fram internationella konventioner i FN-arbetet betyder en relativt meningslös konvention i höst att vi för mycket lång tid framöver inte kommer att ha en chans att uppnå vad man syftar till med rekommendationen i Stockholm.

Jag är ytterligt glad över att kommunikationsministern ånyo underströk möjligheten att för Östersjöns del redan i vår kanske komma åtskilliga steg framåt, och det är väl bara att hoppas att vi sedan skall kunna gå vidare med effektiva åtgärder till skydd av detta vårt eget innanhav.

Herr TOBÉ (fp):

Herr talman! Statsrådet avslutade sitt anförande med att säga att syftet med vårt deltagande i IMCO-konferensen i höst är att följa upp de riktlinjer som drogs upp vid FN-konferensen. Detta har fru Thorsson understrukit flera gånger, men trots att jag i alla avseenden kan instämma i vad fru Thorsson sagt vill jag göra ytterligare några kommentarer.

Nr 41

Tisdagen den
13 mars 1973

*Ang. förarbetet för
1973 års havsförö-
reningskonferens*

Tisdagen den
13 mars 1973

*Ang. förarbetet för
1973 års havsföro-
reningskonferens*

IMCO-konventionerna skall för att träda i kraft godkännas av minst två tredjedelar av de stater som är med och beslutar om dem. Konventionsstaterna är nu omkring 50 stycken, och något mer än 30 stater måste alltså godkänna varje konvention, och det tar sin tid. Resultatet beror på hur politikerna i de olika länder som är intresserade agerar, alltså även hur vi agerar.

Om jag bortser från vårt intresse av Östersjön, som jag skall beröra särskilt, är det här ett problem av gigantiska mått. Det beräknas att den mängd olja som släpps ut på världshaven, i Östersjön och andra innanhav, uppgår till kanske inte 2 miljoner ton om året, men mycket över 1 miljon ton. Det kostar pengar att så mycket olja spills. Men de här utsläppen innebär också ett väldigt slöseri i en situation då det kan komma att råda brist på olja. Det måste alltså förr eller senare göras någonting åt problemet även av den orsaken.

Vad beträffar Östersjön och Nordsjön fick vi genom en konvention 1962 ett absolut skydd av Östersjön – under förutsättning att tillräckligt många stater ratificerade konventionen. Det tog fem år; år 1967 fick vi detta skydd. Men år 1969 beslutades om en ny konvention som tog bort skyddet. Den gäller, såvitt jag vet, inte ännu, men Sverige godkände för egen del den här uppmjukningen av vårt skydd i Östersjön. Herr Grebäck och jag motionerade i den frågan förra året; vi ansåg att Sverige i onödan gjorde detta godkännande på förhand. Det innebär att det nu åter finns en ”skamfläck” i Östersjön söder om Gotland.

Det förhållandet att Sverige godkänt uppmjukningen bidrar till svårigheten att avgöra om ett utsläpp är lagligt eller olagligt – om jag får använda det uttrycket. Vi föreslog att vårt land – trots anslutningen till konventionen, vilken vi i och för sig ansåg felaktig – skulle ha bestämmelser i 2 § i lagen om åtgärder mot vattenförorening från fartyg, som förbjöd oljeutsläpp i Östersjön.

Nu antyder statsrådet i sitt svar att det skall bli ett nytt förbud för Östersjön och Nordsjön, men när? Det tog alltså fem år innan konventionen från 1962 trädde i kraft 1967. Det har gått fyra år sedan ändringen i konventionen beslutades 1969, och den är inte ratificerad – fastän Sverige gav upp i förväg. I förra årets proposition talades det om att man skulle kunna tänka sig ungefär en sådan konstruktion som den som gäller för Stora barriärrevet utanför Australien. Men den liknelsen var felaktig, för där gällde det inte att göra en speciell skyddsregel för ett vattenområde, utan där betraktade man Stora barriärrevet som land. Man räknade alltså zonen om 50 sjömil från barriärrevet i stället för från australiensiska fastlandet.

Fru Thorsson antydde att hon hade sett ett utkast till ett förslag till nya regler. Det har inte jag gjort, men jag har i varje fall försöpt att Sveriges representanter vid förberedelserna för konferensen inte förklarar sig beredda att medverka till att FN-konferensens krav på ett absolut stopp på oljeutsläpp slår igenom i mitten av 1970-talet utan vill avvakta att mottagningsstationerna kommer till i hamnarna. Från mitten av 1950-talet, alltså i 15 år, har vi i vårt land haft en lag om att det skall finnas mottagningsstationer i ett antal hamnar. De skall vara större eller mindre, beroende på hur livligt hamnarna är frekventerade. Vi håller nu

på att utreda — härom sägs det ingenting i svaret, men det finns väl direktiv, antar jag — hur man skall göra med dessa mottagningsstationer. Men när de inte finns blir ju undantaget regel även om man har en Helsingforskonferens om frågan. Det finns som sagt inga mottagningsstationer, värda namnet i nuläget.

Därmed kommer jag in på vad statsrådet sade i sitt senaste anförande — och som jag kanske tyckte var litet onödigt — att det är praktiskt och ekonomiskt ogenomförbart att i alla världens hamnar ha mottagningsstationer. Men i ett litet innanhav som Östersjön är det väl nödvändigt att man snarast upprättar mottagningsstationer. Det är en upprörande eftersläpning i det fallet. Det har behandlats i interpellationer härom ett flertal gånger under 1960-talet, och det har svarats undfallande.

Kontrollen är obefintlig eller i varje fall ineffektiv. Det talas om oljedagböcker och annat som skulle granskas. Jag har inte hört talas om något fall där man genom granskning av oljedagböcker verkligen har konstaterat att någon släppt ut olja olagligt. Det är fråga om en upprörande brottslig verksamhet hos sjöbefälet — hedervärda människor i alla andra avseenden, men i detta avseende är de så hårt pressade av redarna och befraktarna att de begår rena brottsligheter. Vi har mer än 300, kanske uppåt 400 utsläpp om året i våra farvatten, och så gott som alla är olagliga enligt de regler som gäller. Och de går alltså inte att kontrollera nu när vi frivilligt lämnat ifrån oss den här biten av Östersjön.

Om det i oktober 1973 kommer en rekommendation, som jag vill kalla en icke ratificerad konvention — när skall den tänkas träda i kraft? Det dröjer kanske 10—15 år igen, och då har vi alltså uppgivit det totalförbud som vi har haft 1967—1972. Det är skada att det skyddet inte finns kvar. Det iaktogs visserligen inte, men det hade kunnat fullföljas med kraft om vi hade haft den här bestämmelsen. Det dröjer alltså länge innan vår möjlighet att övervaka Östersjön kan bli effektiv.

Slutligen skulle jag vilja ställa ett par frågor till statsrådet.

Representationen i IMCO och dess underorgan och kanske också vid Helsingforskonferensen sköts genom kommunikationsdepartementet. Statsrådet Norling har här talat vackert om miljön, men det är dock jordbruksministern som har hand om miljöfrågorna. Jag vill ifrågasätta det riktiga i att man har personer från kommunikationsdepartementet och sjöfartsverket som representanter i de delar av IMCO-verksamheten som gäller miljöfrågor — i de avsnitt som gäller hur man skall navigera på haven och säkerheten till sjöss är det naturligtvis en annan sak. I varje fall hoppas jag att statsrådet kan säga att ni inom kommunikationsdepartementet har kontakter med jordbruksdepartementet och naturvårdsverket och att det vid Helsingforskonferensen kommer att finnas folk från miljöskyddsorganisationer och miljöskyddets departement.

Får jag slutligen fråga: Hur står det till med utredningen om mottagningsstationerna? När kan den tänkas bli färdig, och när kan mottagningsstationerna bli färdiga?

Herr kommunikationsministern NORLING:

Herr talman! Utredningen om mottagningsstationer lämnar sitt betänkande om några veckor.

Tisdagen den
13 mars 1973

Ang. svenska diplomaters utåtriktade utrikespolitiska aktivitet

Frågan som herr Tobé ställde om huruvida kontakt har förevarit och förefinns med jordbruksdepartementet och naturvårdsverket – kanske någon annan myndighet också nämndes -- vill jag besvara jakande. Naturvårdsverket har, inom parentes sagt, varit representerat hela tiden i delegationen. Frågan om huruvida ärenden av den här typen skall ligga i kommunikationsdepartementet eller i något annat departement diskuterar jag inte nu.

I utkastet till ny konvention om föroreningar från fartyg föreslås, som jag nämnde i svaret till fru Thorsson, särskilda regler om utsläpp av olja inom Östersjön. För tankfartyg föreslås totalförbud mot oljeutsläpp. För torrlastfartygen föreslås också totalförbud, men för dem övervägs en storleksgräns. Utvidgningen av förbudet till att gälla även torrlastfartyg tillkom på initiativ av delegationerna från Östersjöstaterna.

Finland avser att ordna en Östersjökonferens under senare delen av innevarande år för en bred behandling av frågan om förorening av Östersjön. Ett förberedande möte skall hållas i Helsingfors med början sista dagarna i maj. Från svensk sida hälsar vi Finlands initiativ och inbjudan med stor tillfredsställelse. Vi är naturligtvis inställda på att delta i den konferensen och även i dess förberedelser. Avsikten är bl. a. att under det förberedande mötet fortsätta det regionala samarbetet i fråga om särregler för Östersjön inför den blivande IMCO-konferensen.

Herr TOBÉ (fp):

Herr talman! Jag får tacka för upplysningarna från kommunikationsministern. Vi skall alltså få betänkandet om mottagningsstationerna om några veckor. Det skall bli intressant att läsa innehållet i det. Jag hoppas att det är tillfredsställande inte bara i fråga om planeringen utan också i fråga om verkställandet.

Statsrådet förnekade inte att min uppfattning var riktig, dvs. att vår anslutning till ett förbud mot oljeutsläpp i Östersjön vid Helsingforskonferensen skulle bli beroende av att mottagningsstationer fanns. Då är det inte bara att säga att oljeutsläpp skall förbjudas, utan man måste också se till att åtgärderna vidtas. Det är alltså väldigt viktigt att man går från ord till gärning i de här frågorna.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 10 Ang. svenska diplomaters utåtriktade utrikespolitiska aktivitet

Herr utrikesministern WICKMAN erhöll ordet för att besvara herr Björcks i Nässjö (m) den 2 februari framställda interpellation, nr 29, och anförde:

Herr talman! Herr Björck i Nässjö har frågat mig dels vilka regler som enligt min mening bör gälla för svenska diplomaters utåtriktade utrikespolitiska aktivitet, dels vad min uppfattning är om medarbetande i press, radio och television av svenska diplomater med artiklar och program om deras stationeringsländer.

När interpellanten talar om "svenska diplomaters utåtriktade utrikes-

politiska aktivitet" använder han ett uttryckssätt som är ägnat att skapa oklarhet och missförstånd. En svensk diplomat företräder i tjänsten endast den utrikespolitik som statsmakterna fastställt.

Utrikesrepresentationens uppgift är att på en rad områden företräda och tillvarata svenska intressen utomlands. Vidare skall de svenska beskickningarna genom sin rapportering från stationeringsorterna ge utrikesledningen objektiv information om förhållandena i ackrediteringsländerna. De skall också sprida upplysning om Sverige.

Interpellanten hävdar att fullgörande av dessa uppgifter förutsätter att utrikesförvaltningens tjänstemän följer de spelregler som gäller för diplomatisk verksamhet runt om i världen. Dessa spelregler säges vara både skrivna och oskrivna. Försiktighet måste enligt interpellanten iakttagas när det gäller att offentligt ge uttryck för kritik som kan beröra värdlandet eller andra länder som Sverige upprätthåller diplomatiska förbindelser med.

Vilka skrivna regler för diplomatisk verksamhet runt om i världen som interpellanten i detta sammanhang åsyftar synes oklart. De internationella överenskommelser som finns om diplomatisk verksamhet fastställer främst de formella rättigheter som bör tillkomma diplomater i respektive anställningsländer för att de ohindrat skall kunna fullfölja sina uppgifter. De behandlar icke de frågor som berörs i interpellationen. För tjänstemän i den svenska utrikesförvaltningen gäller liksom för statstjänstemän i övrigt statstjänstemannalagens bestämmelser. Jag vill här bl. a. hänvisa till lagens 13 §, som föreskriver att tjänsteman inte får åta sig uppdrag eller utöva verksamhet som kan rubba förtroendet till hans eller annan tjänstemans opartiskhet i tjänsteutövningen eller skada myndighetens anseende. Enligt gällande instruktion för utrikesdepartementet har tjänsteman att iaktta tystnadsplikt beträffande innehållet i handlingar som enligt lag är hemliga.

Härutöver föreligger inga skrivna regler, som särskilt berör offentliga uttalanden av utrikesförvaltningens tjänstemän.

Under senare år har det blivit allt vanligare att tjänstemän i utrikesförvaltningen anmodas medverka i informationsverksamhet i Sverige kring utrikespolitiska problem och förhållanden i andra länder. Att en sådan efterfrågan riktas mot utrikesdepartementets personal är en naturlig följd av det starkt ökade intresset för internationella frågor hos den svenska allmänheten. Som följd härav har utrikestjänstemän, både de som är verksamma utomlands och de som verkar i departementet, rätt ofta medverkat med artiklar och intervjuer i pressen liksom även framträtt i radio och TV.

Jag hälsar denna utveckling med tillfredsställelse. Jag erinrar om att från riksdagens sida önskemål flera gånger uttalats om att UD-tjänstemännen liksom också departementet som sådant deltar i en upplysningsverksamhet som syftar till att skapa en fastare grund för den demokratiska opinionsbildningen i utrikespolitiska frågor.

Tjänstemän i utrikesförvaltningen har samma rätt som andra medborgare att uttala sig offentligt och ge uttryck åt sina åsikter. Detta gäller självfallet även när dessa åsikter inte överensstämmer med regeringens. Det bör dock beaktas att de som tjänstemän inte har politiskt ansvar.

Nr 41

Tisdagen den
13 mars 1973

Ang. svenska diplomaters utåtriktade utrikespolitiska aktivitet

Tisdagen den
13 mars 1973

Ang. svenska diplomaters utåtriktade utrikespolitiska aktivitet

Politiken fastställs av regering och riksdag. Tjänstemännen har att i tjänsten på bästa sätt företräda denna politik.

För utrikestjänstemän är det naturligt att de då de uttalar sig offentligt tar hänsyn till sin uppgift att gentemot utlandet företräda regeringens ståndpunkter. De bör undvika att ge sina personliga meningssyttringar en sådan form att dessa på grund av upphovsmännens ställning riskerar att uppfattas som officiella uttalanden om regeringspolitikens nuvarande eller framtida inriktning.

Det är vidare angeläget att utlandsstationerade tjänstemän undviker uttalanden som kan försvåra deras arbete på tjänstgöringsorten.

En diplomatisk tjänsteman som offentligt kritiserar ett annat lands politik är givetvis medveten om att hans användbarhet för tjänstgöring i exempelvis detta land kan begränsas.

Herr Björck i Nässjö säger sig fästa stor vikt vid att samma regler gäller för alla tjänstemän inom den svenska utrikesförvaltningen. Det vore enligt interpellanten orimligt om särskilda regler och praxis skulle komma att gälla en enda person eller en liten grupp personer inom utrikesförvaltningen. Han tillåter sig här ogrundade insinuationer. Samma regler gäller för alla. Hans uppmaning till mig att tillse att likformiga regler gäller för samtliga UD:s tjänstemän är därför obefogad.

Herr BJÖRCK i Nässjö (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret på min interpellation. Det är till omfånget ganska så omfattande, men det är svårt att få ett grepp om innehållet. Herr utrikesministern undviker sorgfälligt att precisera sig i de frågor som jag rest.

Till att börja med förklarar han att han ogillar det av mig använda uttrycket "svenska diplomaters utåtriktade utrikespolitiska aktivitet", som riksdagens kammarskansli dessutom har satt som rubrik på min interpellation. Uttrycket är vilseledande, menar han, därför att en svensk diplomat företräder i tjänsten endast den utrikespolitik som statsmakterna fastställt.

Men så enkelt är det inte. Om t. ex. en ambassadör i ett land på hemmaplan, han må formellt ha semester eller vara tjänstledig, uppträder i politiska sammanhang och gör uppseendeväckande uttalanden med politisk udd, så är det nog få som uppfattar honom bara som en privatperson. Främmande makter gör det säkert inte. Allmänheten knappast heller.

Det är just här som knuten ligger. Jag framställde min interpellation för att få reda på vad den svenska utrikesledningen ansåg om svenska diplomater som agerar politiskt. Man kommer då inte undan med att hänvisa till att de är tjänstemän som bara följer regeringens intentioner.

Få saker gör mig så förbluffad som sådana här hänvisningar. Statliga tjänstemän skall inte kritiseras för att de fullgör sin arbetsgivares intentioner, det är självklart. Men det har under senare år blivit alltmer vanligt — och detta gäller inte bara utrikesförvaltningen — att olika tjänstemän uppträder som politiker i första hand. De tar ställning i kontroversiella politiska frågor, de bildar opinion, de uppträder i politiska sammanhang m. m. När de sedan blir kritiserade för detta slår

de blygt ned ögonen eller ser förnärmade ut och säger: Så fräckt att kritisera mig — jag är ju bara en vanlig tjänsteman!

På så sätt försöker man plocka russen ur kakan. Dels är man tjänsteman och som sådan skyddad för kritik, dels är man politiker när det passar.

Detta är orimligt. Politiserande tjänstemän får naturligtvis finna sig i att bli kritiserade och behandlade som andra politiker — eftersom de ju i första hand just är sådana. De kan inte komma undan kritiken genom att hänvisa till sin tjänstemannaställning.

Men åter till herr Wickmans resonemang. Han säger att det är "oklart" vilka regler för diplomatisk verksamhet som jag syftar på. Nog känner väl utrikesministern till en del av det som finns. Diplomaters verksamhet regleras bl. a. av Wienkonventionen av år 1961 som Sverige ratificerade 1966. Vidare finns det i herr Wickmans eget departement en omfattande handbok för diplomatisk verksamhet där man bl. a. kan finna följande, nämligen att en svensk diplomat skall "avhålla sig från sådana uttalanden eller åtgärder som kan vara ägnade att skada hans tjänsteställning eller lända till förfång för svenska intressen".

Statstjänstemannalagens 13 § är intressant. Den handlar om statstjänstemans möjligheter att åta sig extrauppdrag. Där stadgas att sådant extrauppdrag inte får rubba förtroendet till tjänstemannen eller skada myndighetens anseende. Jag tycker mig märka att herr utrikesministern citerade denna paragraf med ett visst gillande och tolkar detta som ett indirekt svar på den andra frågan i min interpellation.

Annars är utrikesministern svävande på denna punkt. Det är synd, ty min fråga ställdes mot bakgrund av att bl. a. den ansedda norska tidningen Aftenposten uppmärksammat vad som håller på att hända i Sverige på detta område.

I en ledare för någon månad sedan skrev Aftenposten följande:

När en ambassadör offentligt engagerar sig till fördel för de synpunkter som regeringen i det land där han är stationerad företräder och uppträder som journalist i en stat som är mycket noga med vilka journalister den släpper in, då tillfogar han sin egen utrikestjänst obotlig skada. Dess trovärdighet försvagas, och varje utrikestjänst behöver trovärdighet. Inte heller detta är vårt problem — det är Sveriges. Men bara till en viss punkt, och denna punkt har nu passerats.

Tidningen påpekar fortsättningsvis att de nordiska länderna genom åren har gjort mycket för att samordna sin politik på skilda fält. Det är en linje som det inte stått politisk strid om i något av länderna. Det har styrkt Nordens ställning ute i världen att det varit på det sättet. Det har gett Nordens ord tyngd i internationella fora att fem stater stått samman i många frågor. Det har varit positivt.

Jag fortsätter att läsa ur Aftenpostens ledare. Tidningen skriver:

När en nordisk diplomat sätter sig över alla regler för internationell kutym, inverkar det också på Nordens ställning ute i världen. Det mest nedbrytande som kan ske för ett lands utrikestjänst är inte att landets politik möter kritik. Det är att utrikestjänstens personal icke blir tagen på allvar!

Citatet ur Aftenposten visar att den svenska utrikesförvaltningen är

Nr 41

Tisdagen den
13 mars 1973

*Ang. svenska diplo-
maters utåtriktade
utrikespolitiska
aktivitet*

Tisdagen den
13 mars 1973

*Ang. svenska diplo-
meters utåtriktade
utrikespolitiska
aktivitet*

utsatt för en kritisk granskning också i vårt grannland. Jag tycker nog att de här citerade synpunkterna är värda ett beaktande även från herr Wickmans sida.

Herr talman! Man läser ibland i pressen om den "nya typen av diplomater". Vari det "nya" skulle bestå är oklart. Förmodligen avses att de är mera samhällstillvända, mera socialt inriktade, mera benägna att spegla alla sidor av stationeringslandet i sin rapportering hem. Om det är detta som avses, så har jag ingenting att invända. Jag har haft förmånen att komma i kontakt med många svenska diplomater över hela världen och har ofta beundrat deras kunskaper om värdlandet, deras arbetsförmåga och objektivitet.

Men vissa tidningar t. ex. och även vissa politiker lägger i begreppet "ny diplomati" också in något annat, nämligen ett politiskt engagemang och handlande. Då är jag genast tveksam. Det skulle vara olyckligt för den svenska utrikesförvaltningen och för vårt lands samfälliga intressen, om svenska diplomater gjorde till vana att ensidigt och offentligt ta ställning i politiska frågor som berör främmande makter.

Detta är någonting som ankommer på regeringen och riksdagen. Jag tänker nu inte bara på konflikter mellan olika länder utan också på känsliga inre förhållanden. Det finns förvisso mycket i främmande länder, även närbelägna sådana, som kan kritiseras. Man behöver inte precis leta efter exempel. Alla är nog överens om att det vore orimligt om svenska diplomater offentligen började kritisera länder som vi upprätthåller diplomatiska förbindelser med. Riksdagen har upprepade gånger slagit fast att diplomatiska förbindelser är något som vi skall ha, oavsett om vi gillar samhällssystemet i en främmande makt eller inte. Att en svensk diplomat följer gängse internationella spelregler betyder sålunda inte eftergivenhet mot våld, förtryck, bristande demokrati eller liknande företeelser.

I sitt interpellationssvar säger utrikesministern att jag tillåter mig ogrundade insinuationer, när jag i min interpellation påpekar vikten av att det ur jämlikhetssynpunkt vore stötande om andra regler gällde för de politiska tjänstemännen vad beträffar rätten att bl. a. uttala sig i politiska frågor. Jag har en känsla av att utrikesministern kände sig träffad av min formulering. Om han anser att likformighet råder i dag, så kan ingen hindra honom från att i riksdagen hävda den åsikten. Men jag tvivlar på att alla tror honom. Citatet ur Aftenposten visar att meningarna är milt sagt delade. Men om det nu råder likformighet, så öppnar det intressanta perspektiv. Då måste det innebära att svenska diplomater har rätt att häftigt kritisera vissa internationella politiska förhållanden offentligt. Om det förhåller sig på det sättet bör herr Wickman säga det i klartext.

Herr talman! Jag tycker att det i utrikesministerns interpellationssvar finns ett flertal bra formuleringar om hur en svensk diplomat skall uppträda. Men det finns också oklara punkter. Hurudan verkligheten är skall vi kanske lämna därhän. Jag har i min interpellation undvikit att gå in på konkreta fall, därför att regeringsformens § 90 hindrar mig att göra det. Annars skulle jag inte ha saknat stoff.

Herr utrikesministern WICKMAN:

Herr talman! Herr Björcks i Nässjö interpellation tar upp en fråga som inte är oväsentlig och som inte heller låter sig besvaras med några enkla formuleringar. Det var anledningen till att mitt interpellationssvar var rätt utförligt, och jag gjorde därvid de preciseringar som jag tror det är möjligt att göra i denna fråga. I vad herr Björck här sade finns det ingenting som ger mig anledning ändra något i svaret, och jag kan inte se på vilka punkter som en ytterligare precisering skulle vara erforderlig. Herr Björck gav inte heller någon anvisning på det.

Sedan tog herr Björck i sitt inlägg upp en serie olika problem. Han började med att tala om att inte bara i utrikesförvaltningen utan även i andra förvaltningar har vi ett växande antal tjänstemän som är politiskt engagerade. Jag vet inte riktigt vart herr Björck ville komma med den iakttagelsen — som vi alla kan göra — om han tyckte illa om fenomenet med politiserande tjänstemän, eller om han bara menade att politiserande tjänstemän får ta samma konsekvenser som andra personer som uttalar sig i politiska frågor.

Mot det sista har jag ingen invändning att göra. Det är självklart, att när statstjänstemännen inte uppträder som tjänstemän utan som politiker får de göra det på politikernas allmänna villkor. Yttrandefrihet och rätten att personligen ta ställning i politiska frågor utgår jag från att herr Björck inte vill förmena statstjänstemännen i allmänhet och inte heller statstjänstemän anställda i utrikesförvaltningen.

Jag har understrukt att den rätten självfallet också bör föreligga för utrikesförvaltningens tjänstemän. Samtidigt är det naturligtvis väsentligt att tjänstemännen i utrikesförvaltningen liksom i förvaltningen i övrigt, när de uppträder i en personlig, politisk kapacitet, är medvetna om riskerna för att deras uttalanden på grund av deras ställning kan komma att missuppfattas. Det är därför ett självklart åliggande för dem — man kan om man så vill indirekt härleda det, inte ur Wienkonventionen, för den har ingenting att säga i denna fråga, men ur statstjänstemannalagen och även ur den handledning som utrikesdepartementet har för tjänstemännen — att beakta sin ställning som tjänstemän och de risker för missförstånd som deras ställning som tjänstemän kan åstadkomma. Det är från den utgångspunkten jag bedömer en i denna mening utåtriktad aktivitet, i tidningar, press, radio och TV, från mina egna tjänstemäns sida i den mån en sådan förekommer.

Liksom herr Björck i Nässjö skall jag avstå från att betygsätta enskilda tjänstemän — jag tror det är en fördel att vi inte gör det; det skulle skapa en rätt omöjlig situation om vi gjorde det. Jag vill därför bara göra ett mycket allmänt uttalande, som herr Björck sedan må tillämpa på de tjänstemän han önskar. De diplomater som nu är i aktiv tjänst har under den tid som jag haft anledning att som departementschef följa dem icke uppträtt på ett sätt som skapat osäkerhet eller missförstånd om den svenska regeringens utrikespolitik. Det är för mig det helt avgörande kriteriet.

Den enda källa som herr Björck egentligen åberopar för en uppfattning som strider mot min, som jag här har återgivit och som också återfinns i interpellationssvarets anda, är den norska tidningen Aften-

Nr 41

Tisdagen den
13 mars 1973

Ang. svenska diplomaters utåtriktade utrikespolitiska aktivitet

posten. Jag vet inte om Aftenposten är någon auktoritet i det här speciella fallet för herr Björck. För den händelse någon av kammarens ledamöter icke skulle känna till denna tidnings inställning i den speciella fråga som det här gäller vill jag nämna att Aftenposten är en tidning som har en radikalt annorlunda inställning än den svenska regeringen i Vietnamfrågan. Jag har icke tolkat Aftenpostens uttalande om vissa svenska diplomater som någonting annat än ett led i tidningens kritik — kampanj, kanske man t. o. m. kan säga — av den svenska regeringens och riksdagens Vietnampolitik. Jag är rädd för att herr Björcks interpellation i denna fråga på vissa håll här i landet också kan komma att uppfattas som tillkommen av samma motiv som de jag här har tillskrivit Aftenposten.

Herr BJÖRCK i Nässjö (m):

Herr talman! Jag tycker att utrikesministerns yttrande att han inte kunnat finna att någon tjänsteman i utrikesförvaltningen uppträtt så att "osäkerhet eller missförstånd" har skapats är intressant. Det måste då rimligtvis också innebära att enskilda tjänstemän i utrikesförvaltningen i fortsättningen äger rätt till en betydligt utökad politisk aktivitet jämfört med vad som har varit fallet tidigare. Det måste, mot bakgrund av vad som inträffat, innebära att t. ex. beskickningschefer kan medverka i svensk radio och TV med politiskt vinklade program, och att de har rätt att i svenska massmedia granska och ge till känna kritiska synpunkter beträffande det land som de är stationerade i. Om så sker skulle det alltså enligt herr utrikesministern inte leda till osäkerhet eller missförstånd beträffande den svenska utrikespolitiken. Jag tycker som sagt att det är ett notabelt uttalande, som sannerligen kan få långtgående konsekvenser.

Det är självfallet, herr talman, inte på det sättet att jag har förmenat någon statlig tjänsteman att engagera sig politiskt; det är inte det saken gäller. Debatten gäller, om tjänstemän i vissa situationer, när de uppträder som representanter för Sverige utomlands, kan skada vårt lands intressen genom politiskt färgade uttalanden. Där är det tämligen meningslöst att tala om att de bara uppträder som enskilda personer — de uppfattas inte på det sättet. Herr Wickman sade själv i sitt interpellations-svar att tjänstemännen måste uppträda med en viss försiktighet, så att Sveriges sak inte skadas.

Jag skall självfallet inte heller gå in på några konkreta fall här, men jag kan inte underlåta att nämna att jag en tid efter det jag hade framställt denna interpellation blev begåvad med en helsida i regeringsorganet Aftonbladet, som ansåg att det var mycket ohemult av mig att väcka en sådan fråga — den skulle ju kunna innebära att någon svensk diplomat blev kritiserad i Sveriges riksdag. Det är därför jag drar slutsatsen, att uppträder man politiskt, får man också ta konsekvenserna av detta politiskt; då får man finna sig i att bli diskuterad i Sveriges riksdag. — Annars går den här ekvationen helt enkelt inte ihop.

Vad gäller Aftenposten så har jag naturligtvis inte åberopat den tidningen som ett sanningsvittne i alla frågor. Jag bara citerade en uppmärksam ledare i denna tidning, som ger uttryck för en ganska stor oro i våra nordiska grannländer.

Tisdagen den
13 mars 1973

*Ang. svenska diplo-
mats utåtriktade
utrikespolitiska
aktivitet*

När sedan herr utrikesministern påstår att tidningen Aftenpostens linje i Vietnamfrågan har varit så väsentligt skild från den svenska regeringens, tycker jag kanske det är en liten överdrift. Den linje som tidningen Aftenposten har företrätt är ungefär samma linje som företräds i Vietnamfrågan av herr Wickmans partivänner Willy Brandt, Bruno Kreisky, Harold Wilson m. fl.

Till slut, herr talman, tycker jag nog ändå inte att jag har fått ett ordentligt svar på den andra frågan i min interpellation. Den löd: "Vad är herr utrikesministerns uppfattning om medarbetande i press, radio och television av svenska diplomater med artiklar och program om sina stationeringsländer?" Jag syftar naturligtvis inte där på vanliga intervjuer som görs av rent nyhetsintresse utan på ett mer eller mindre fast medarbetande i press, radio eller television.

Herr utrikesministern WICKMAN:

Herr talman! Jag är uppriktigt sagt tveksam om meningsfullheten i att fortsätta den här diskussionen med herr Björck i Nässjö.

Herr Björck använde ordet "notabelt". Jag skulle vilja säga att den skridskoåkning som herr Björck i Nässjö ägnade sig åt i början av sitt senaste inlägg och som skulle vara en tolkning av innebörden i vad jag hade sagt dels i interpellationssvaret, dels i mitt inlägg här, var så absurd att jag bara vill uppmana herr Björck att läsa interpellationssvaret en gång till och att dessutom i protokollet läsa vad jag sade.

Jag skall bara ta ett enda exempel. Herr Björck påstod att vad jag har sagt här betyder indirekt en uppmaning till våra beskickningschefer att offentligt gå ut och kritisera sina stationeringsländer, medan jag på den punkten explicit anför att det är "angeläget att utlandsstationerade tjänstmän undviker uttalanden som kan försvåra deras arbete på tjänstgöringsorten." — Jag tror inte vi behöver ägna oss mera åt citatkonst här.

Slutligen sade herr Björck att jag inte besvarat den andra frågan i hans interpellation. Det skall väl betyda att herr Björck när det gäller "medarbetande i press, radio och television" lägger in ett alldeles speciellt begrepp i "medarbetande" till skillnad från den informationsverksamhet jag rätt utförligt analyserar i interpellationssvaret. Om herr Björck med "medarbetande" här menar regelbundna, avtalsbundna medarbetarskap i de media han här nämner, vill jag bara säga att det enligt min kännedom inte föreligger något sådant avtal för någon av mig bekant utrikestjänsteman.

Herr BJÖRCK i Nässjö (m):

Herr talman! Om herr utrikesministern tycker att jag åkte skridskor, när jag försökte tolka hans interpellationssvar, kan det möjligtvis bero på att herr Wickmans interpellationssvar i detta fall är, som jag sade redan i min inledning, mycket dunkelt och oklart i vissa punkter. Då blir tolkningarna därefter.

Dessutom drog jag inte de slutsatser som herr utrikesministern påstår. Jag har faktiskt inte uppfattat hans anförande som att man skulle uppmana svenska beskickningschefer att göra kritiska program om sina

Tisdagen den
13 mars 1973

*Ang. svenska diplo-
meters utåtriktade
utrikespolitiska
aktivitet*

stationeringsländer. Jag sade att det var notabelt att herr utrikesministern påstod att - här citerar jag ordagrant -- "osäkerhet eller missförstånd" *inte i något fall* har skapats på grund av uttalanden eller ageranden av svenska diplomater under den tid som han varit utrikesminister. Det tyckte jag var ett intressant uttalande.

Jag framhöll också, att om det inte uppkommit några problem trots att bl. a. tidningen Aftenposten påstår det - och det finns fler tidningar än Aftenposten som kritiserat den svenska utrikesförvaltningen för samma sak - och om herr utrikesministern trots allt tycker att ingenting har hänt och att allt är bra på detta område, så kan detta faktiskt få konsekvenser. Det finns säkert många diplomater i den svenska utrikesförvaltningen som ibland känner ett behov av att säga sanningen om sina stationeringsländer, vilka de innerst inne kanske inte alltid tycker så särskilt mycket om.

Herr utrikesministern WICKMAN:

Herr talman! Jag är ledsen att jag måste återkomma till detta med stationeringsländerna. Behöver jag för tredje gången för herr Björck läsa upp vad som står i svaret? Där står nämligen att det är "angeläget att utlandsstationerade tjänstemän undviker uttalanden som kan försvåra deras arbete på tjänstgöringsorten". Det kan bara tolkas på ett sätt. Herr Björcks tolkning tillhör uppvisningar i den absurda skolan.

Jag sade också att diplomater i aktiv tjänst under den tid jag varit utrikesminister inte har i offentliga uttalanden åstadkommit missförstånd eller osäkerhet om den svenska utrikespolitikens inriktning. Jag står för det uttalandet. Det betyder självfallet - det är en riktlinje som jag lagt fram i mitt interpellationssvar - att jag kommer att följa tjänstemännens uttalanden. I den mån det förekommer uttalanden som kan leda till sådana missförstånd, kommer jag att påtala dem.

Herr BJÖRCK i Nässjö (m):

Herr talman! Också jag har läst och förstått den passus i herr utrikesministerns interpellationssvar som handlar just om stationeringsländerna. Jag bara konstaterar att vi gör en något olika tolkning av vad som verkligen har skett under de senaste åren. Därför befarade jag att framtiden på detta område kunde bli problematisk.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 11 Föredrogs och hänvisades Kungl. Maj:ts propositioner

- nr 31 till jordbruksutskottet,
- nr 33 till konstitutionsutskottet,
- nr 39 till inrikesutskottet och
- nr 52 till näringsutskottet.

§ 12 Föredrogs, men bordlades åter konstitutionsutskottets betänkande nr 11, finansutskottets betänkanden nr 6-10, skatteutskottets betänkanden nr 8-10, justitieutskottets betänkanden nr 9-12 och 14, lagutskottets betänkanden nr 6 och 10, försvarsutskottets betänkanden nr 8-11,

socialförsäkringsutskottets betänkande nr 7, kulturutskottets betänkande nr 8, trafikutskottets betänkanden nr 2 och 5, jordbruksutskottets betänkanden nr 4, 5 och 7, näringsutskottets betänkanden nr 14 och 15 samt inrikesutskottets betänkanden nr 4–6 och 10.

Nr 41

Tisdagen den
13 mars 1973

§ 13 Herr talmannen meddelade att på föredragningslistan för morgondagens sammanträde skulle inrikesutskottets betänkanden nr 4–6 och 10 uppföras närmast efter konstitutionsutskottets betänkande nr 11 samt trafikutskottets betänkanden nr 2 och 5 sättas sist.

§ 14 Anmälades och bordlades Kungl. Maj:ts propositioner:

Nr 21 angående sanering av det äldre bostadsbeståndet

Nr 27 angående samordning av den civila och militära flygtrafikledningen i en organisation, m. m.

Nr 75 angående vissa organisations- och anslagsfrågor m. m. rörande försvaret

§ 15 Anmälades och bordlades

Utrikesutskottets betänkande

Nr 2 i anledning av motion om anslag för varubistånd till Bangladesh och Vietnam

Utbildningsutskottets betänkanden

Nr 5 i anledning av propositionen 1973:1 i vad avser anslag för budgetåret 1973/74 till gymnasiala skolor m. m. jämte motioner

Nr 6 i anledning av propositionen 1973:1 i vad avser anslag för budgetåret 1973/74 till investeringsbidrag för skolväsendet jämte motioner

Inrikesutskottets betänkanden

Nr 2 i anledning av propositionen 1973:1 i vad avser anslag för budgetåret 1973/74 till inrikesdepartementet m. m.

Nr 3 i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen 1973:1 gjorda framställningar om anslag till arbetsmarknad m. m. jämte motioner

§ 16 Utsträckt motionstid

Ordet lämnades på begäran till

Fru ANÉR (fp), som yttrade:

Herr talman! Jag tillåter mig hemställa att kammaren ville besluta att tiden för avgivande av motioner i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 33 med förslag till ändringar i tryckfrihetsförordningen, m. m. måtte med hänsyn till ärendets omfattning utsträckas till första plenum efter lördagen den 24 mars.

Denna hemställan bifölles.

§ 17 Meddelande ang. enkla frågor

Meddelades att följande enkla frågor denna dag framstälts, nämligen av

Nr 137 Herr *Nilsson* i Agnäs (m) till herr kommunikationsministern angående Finnairs flygtrafik på Umeå och Sundsvall:

Avser statsrådet vidtaga någon åtgärd med anledning av att Finnairs trafik på linjen till Umeå och Sundsvall upphör?

Nr 138 Herr *Winberg* (m) till herr kommunikationsministern angående ifrågasatt nedläggning av vissa flyglinjer mellan Sverige och Finland:

Avser statsrådet vidtaga någon åtgärd med anledning av uppgifterna om kommande nedläggning av vissa flyglinjer mellan Sverige och Finland på grund av alltför höga svenska flygplatsavgifter?

Nr 139 Herr *Magnusson* i Borås (m) till herr statsministern angående val av leverantör för uppdrag i utlandet:

Anser statsministern att företrädare för statsmakten bör öva inflytande på främmande makter i val av leverantör för uppdrag i utlandet, när konkurrensförhållande föreligger mellan olika svenska företag?

Nr 140 Herr *Ullsten* (fp) till herr statsministern angående principerna för svenska sändebuds arbete för att förbättra svenska företags konkurrenskraft utomlands:

Vill statsministern redogöra för vilka principer som gäller för svenska sändebuds arbete för att förbättra svenska företags konkurrenskraft i utlandet?

Nr 141 Herr *Ullsten* (fp) till herr inrikesministern angående villkoren för statliga lån för småhusbebyggelse:

Anser statsrådet att visst överskott på lägenheter i en kommun bör utgöra hinder för godkännande av statliga lån för småhusbebyggelse?

Nr 142 Herr *Petersson* i Gäddvik (m) till herr försvarsministern angående förbandssjukvården inom Bodens garnison:

Hur ser statsrådet på möjligheterna att ordna förbandssjukvården inom Bodens garnison med hänsyn till läkarsituationen?

Nr 143 Herr *Larsson* i Umeå (fp) till herr kommunikationsministern angående flygförbindelserna mellan Umeå och Vasa:

Har statsrådet uppmärksammat att flygförbindelserna mellan Umeå och Vasa upphör på grund av att avgifterna till luftfartsverket är för höga och att om samma avgifter för denna förbindelse gällt som för den mellan Malmö och Köpenhamn man hade kunnat räkna med en fortsatt flygförbindelse mellan Sverige och Finland?

§ 18 Kammaren åtskildes kl. 18.02.

In fidein

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert

Nr 41

Tisdagen den
13 mars 1973
